ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΔΕΥΤΕΡΑ — ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ, ΤΗΙ 29 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1888 — ΕΤΟΣ Ξ'. — ΑΡΙΘ. 44

ΓΡΑΦΕΙΟΝ
ΟΔΟΣ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ 59.
Ἕκαστον φύλλον τιμᾶται λεπτῶν 20.

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
ΙΩΑΝΝΗΣ Μ. ΔΑΜΒΕΡΓΗΣ

ΕΒΔΟΜΑΣ

ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΚΑΙ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ

ΣΥΝΔΡΟΜΗ
ΕΤΗΣΙΑ ΚΑΙ ΠΡΟΠΛΗΡΩΤΕΑ
Ἐν Ἑλλάδι . . . . Δρ. 10
Ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ Φρ. χρ. 12

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ
ΚΑΤΑ ΣΑΒΒΑΤΟΝ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Τὰ Ὀλύμπια τοῦ 1889, *προοίμιον*.
Καλὰ Ὑστερνά, *διήγημα* Μιχαὴλ Δ. Ἀργυροπούλου.
Αἱ Εἰκόναι τῶν Λογίων μας, *ξυλογραφικὰ παρεράματα*, ὑπὸ Ἰμδ.
Τὸ Περιβόλι, *δημοτικὸν ᾆσμα Νισύρου*, ὑπὸ Ν. Χ. Ἀνδριωτάκη.
Ἡ Νὺξ καὶ ὁ Βόρων, ὑπὸ Γ. Δ. Κ.
Οἱ Τάφοι τῶν Ἀρχαίων, τοῦ Hodder Westroup. (Ἐκ τοῦ Ἀγγλικοῦ) ὑπὸ Ἀλ. Καράλη.
Ὄλγα, *Μυθιστορία* Λουδοβίκου Ἐνώλ (Ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ).
Εἰδήσεις τῆς Ἑβδομάδος. *Ἐγχώρια—Ἐξωτερικὰ—Φιλολογία—Ἀρχαιολογία—Καλλιτεχνία*.
Ἰδιαίτερα Γράμματα.

ΤΑ ΟΛΥΜΠΙΑ ΤΟΥ 1889

ΠΡΟΟΙΜΙΟΝ

Ἐὰν ἀνατέλλωσι χαλεπαὶ ἡμέραι, καθ' ἃς τὸ ἀσθενὲς καὶ νεόφυτον δενδρύλλιον πάσχει μαστιζόμενον ὑπὸ τοῦ βορρᾶ καὶ τῆς καταιγίδος, ἀνατέλλουσι καὶ ἄλλαι γλυκεῖαι καὶ δροσεραὶ ἡμέραι ἔαρος, καθ' ἃς σφριγῶν ἐκ ζωῆς, πάνοπλον ἀπὸ κάλλη καὶ ἄνθη καὶ μύρα ἀτενίζει εὐγνωμόνως τὴν περὶ ζ ὡραίαν φύσιν, καὶ χαῖρον σκιρτᾷ ὑπὸ τὰς πνοὰς τῆς αὔρας, ὡς παιδίον ὑπὸ θωπείαν μητρικήν.

Οὕτω καὶ ἡ Ἑλλάς. Χθὲς ἔτι ἠπειλεῖτο ὑπὸ τῶν κεραυνῶν τοῦ χειμῶνος. Χθὲς ἔτι προσεπάθει νὰ ἀποσείσῃ τὴν χιόνα τῆς δυσπραγίας, δι' ἧς πᾶς κλάδος της εἶχε περικαλυφθῇ, καὶ σήμερον ἐπὶ τοῦ Ζαππείου ἐκεῖ τὴν βλέπομεν ἀνθηράν, σφριγῶσαν, ἀγαλλομένην, ἐπιδεικνύουσαν κάλλη καὶ ζωήν, λησμονοῦσαν τὰς συμφοράς της, ἀποσείουσαν πᾶσαν ἀπογοήτευσιν καὶ ἐναγκαλιζομένην αὖθις μετὰ μείζονος στοργῆς τὰς γλυκείας ἐλπίδας της.

Ἐκεῖθεν φαίνεται ἀνατέλλον τὸ ἔαρ τῆς Ἑλλάδος· ἔαρ οὐχὶ παροδικόν, οὐχὶ ἀσταθὲς καὶ ὑποκείμενον εἰς τὴν διάκρισιν τοῦ βορρᾶ, ἀλλὰ ἔαρ αἰώνιον καὶ καρποφόρον διότι τὸ εὐλογεῖ ἡ ἱερὰ Ἐργασία, ἡ σεμνὴ θεότης, ἥτις ἐδόθη ἄνωθεν τῷ ἀνθρώπῳ ὡς σύντροφος πάροχος τῶν ἀγαθῶν τῆς ζωῆς.

Τὸ πενιχρότατον ἐργαστήριον, ἐν ᾧ ὁ σιδηρουργὸς κατεργάζεται τὸ σκληρὸν μέταλλον διὰ τοῦ πυρὸς καὶ τοῦ ἱδρῶτος του, τὸ εἰς τὴν διάκρισιν τῶν τεσσάρων ἀνέμων πτωχικὸν δωμάτιον, ἐν ᾧ ἡ κόρη κεντᾷ τὸ ὕφασμα καὶ τοὺς δακτύλους της, αἱ ἀσυγκόλλητοι σανίδες ὑπὸ τὴν σκιὰν τῶν ὁποίων ὁ λιθοτόμος τετραγωνίζει τὰς πέτρας, ἡ χωλὴ τράπεζα, ἐφ' ἧς ὁ πτωχὸς γραφεὺς διπλοῖ τὸ στῆθος του, ἵνα κερδίσῃ τὸν ἄρτον του, ὅλα ταῦτα εἶνε σεμνὰ τῆς Ἐργασίας παρεκκλήσια πρὸ τῶν ὁποίων ὁ διαβάτης δέον νὰ ἀποκαλύπτηται· ἀλλὰ τὸ καλλιμάρμαρον Ζάππειον εἶνε ἡ μητρόπολις τῆς Ἐργασίας καὶ μετ' εὐλαβείας κλίνομεν τὴν κεφαλὴν πρὶν ἢ εἰσέλθωμεν, διότι ἐν αὐτῇ τελοῦνται νῦν τὰ *Ὀλύμπια*, ἡ ἑορτὴ τῆς Θεοῦ.

Ὡς ὁ ἀπὸ φυλακῆς ἐξελθὼν προσπαθεῖ διὰ μιᾶς νὰ ἀπολαύσῃ πάντων τῶν ἀγαθῶν, ὧν ἀπὸ τόσου ἐστερεῖτο χρόνου, οὕτω καὶ ὁ εἰσερχόμενος ἐν τῷ Ζαππείῳ ἀντὶ νὰ ἐπιδοθῇ παρευθὺς εἰς τὴν λεπτομερῆ ἐξέτασιν τῆς ἐθνικῆς ἐργασίας, ἧς τὰ ἄριστα δείγματα ἐκτίθενται ἐν ταῖς εὐρείαις αἰθούσαις, ὑπὸ ἀγνώστου δυνάμεως φερόμενος σπεύδει τὰ πάντα νὰ περιβάλῃ δι' ἑνὸς βλέμματος. Σπεύδει μὲ κοῦφον βῆμα καὶ βυθίζεται, εἰς θαυμασμὸν ἐδῶ, ἢ ἔκπληξιν, ἐκβάλλει ἐκεῖ μικρὰς χαρμοσύνους φωνάς, θεωρεῖ ἑαυτὸν ἀνώτερον, ὑψηλότερον ἢ πρὸ ὀλίγου· νομίζει ὅτι ἰδικά του εἶνε ὅλα ταῦτα, ἰδική του ἐργασία καὶ δόξα, ὅτι αὐτὸς εἶνε ἐναλλὰξ ὁ ὑφαντής ἢ ὁ ξυλουργός, ὁ γεωργὸς ἢ ὁ καλλιτέχνης. Καὶ χαίρει...

Ταῦτα ἠσθάνθημεν πάντες κατὰ τὴν πρώτην ἐπίσκεψιν· τοιοῦτο τὸ προοίμιον τῶν σκέψεών μας.

Ἤδη μὲ βῆμα μεμετρημένον θὰ μελετήσωμεν ἑκάστην τῶν αἰθουσῶν.

ΚΑΛΑ ΥΣΤΕΡΝΑ

Ἀνατολικὴ εἰκών.

Διήρχετο καθ' ἑκάστην διὰ τῆς αὐτῆς ὁδοῦ. Καὶ ἡ ρικνὴ ὠχρὰ μορφή της μὲ τὸ μαῦρον ὑπερσάρκωμα τοῦ στόματος, τὰ ἀνεφγμένα ὑπερμέτρως ὄμματά της, κυανίζοντα θαμβῶς ἐκ καταρράκτου, τὰς ρυτίδας της· ἔπειτα τὸ βραδὺ ἐκεῖνο βάδισμά της, παρακολουθοῦν τὰ ἤρεμα κτυπήματα τῆς ῥάβδου ἐπὶ τῶν πετρῶν, σοὶ διήγειραν αἴσθημα ἀνάμικτον τρόμου, ἀπεχθείας καὶ σύναμα οἴκτου, συγκινήσεως. Ἔκλειες ταχὺ τὸ ὄμμα ἢ ἀπέπτυες τὸ σίαλον, κ' ἐν ταὐτῷ ἐβύθιζες τὴν χεῖρα ἐν τῷ θυλακίῳ σου, ἢ ἂν ἦσό πως αἰσθηματίας ἀνεδάκρυες ...

Ἐν ἀποχρωματισμένον μαῦρον ἄλλοτε βεβαίως *σάλι* ἐπεκάλυπτε τοὺς ὤμους καὶ τὸ στῆθός της, ἀφ' οὗ ἀπαισίως ἀνεδίδοντο—εἰρωνεία θλιβερὰ σαρκὸς—δύο προεξέχοντα ὀστᾶ ἑκατέρωθεν λακκώματος, φωλεᾶς σκιᾶς καὶ ῥύπου. Ἐπὶ τοῦ κρανίου— εἶνε ἀκριβῶς ἡ λέξις— σκελετώδους καὶ στενοῦ ἐπεκάθητο εἶδός τι φεσίου ἀνατολικοῦ, κάτω τοῦ ὁποίου ἐρριπίζοντο τρίχες μιξοπόλιοι, βραχεῖαι, ὡς εἰ θάμνοι ἐπὶ βράχου φαλακροῦ. Καὶ ἀπὸ τῆς μέσης πλήρης καὶ κηλίδων καὶ ῥακῶν μία παλαιὰ ἐσθὴς κατερχομένη ἄφηνε νὰ διαφαίνωνται κνῆμαι αἰθιοπίδος ἄνω ζεύγους ἀνδρικῶν ὑποδημάτων, συρομένων ἐπὶ τοῦ ἐδάφους ἠχηρῶς.

Πέριξ δ' ἡ σκηνογραφία ἐν ὁμοίᾳ ἀθλιότητι: Πέτραι καὶ λακκώματα καὶ ἀσβέστων ὄγκοι, ἐπὶ τῶν ὁποίων ἀνὰ βῆμα ἔντρομος προσέκρουεν ὁ ποῦς. Φύλλα παραθύρων ἡμιάνοικτα, πλήττοντα ἐδῶ τὴν ῥῖνα, τὰ πλευρὰ ἐκεῖ, εἴτε ἐξωθήσεις ἀχθοφόρων εἴτε ζῴων ἰσχυρὰ κτυπήματα. Καὶ ὀπίσω . . . ὦ, ὀπίσω πανδαιμόνιον δυσφάνταστον παιδίων μὲ οὐρλιασμοὺς φρικώδεις καὶ ἀγρίας προσφωνήσεις ἐκκωφωτικὰς καὶ ὑποκλοπὰς τῆς ῥάβδου καὶ διαγκωνίσματα.

Καὶ τὸ φάντασμα παρήρχετο ἐν τῷ μέσῳ, οὕτω πως παρήρχετο, καὶ ἡ κόλασις ἠνοίγετο, ὁλοὲν ἠνοίγετο ἐμπρός . . .

* * *

Ἦτο ἄλλοτε πλουσία ἡ Χρυσὼ καὶ εὐτυχής· ὑψηλὰ ἀνέκυπτε τὸ μέγαρόν της ἐν ἀριστοκρατικῇ ὁδῷ, καὶ ἔνδον ἐν ἀπολαύσει τὸ κατῴκει ἡ χαρά. Πλὴν ἐπῆλθον ἔτη ζοφερὰ πενίας, δυστυχίας, συμφορᾶς ... Μίαν αὐγὴν ἤνοιξεν ἡ θύρα δι' ὑστάτην ἀπροσδόκητον φοράν, κ' ἐξητμίσθη καὶ ἐκείνη, κ' ἔφυγε μακράν, μακράν ...

Τώρα ... φαίνεται, προβάλλει ἀπὸ πέραν μὲ τὴν ὑψηλὴν ξυλίνην στέγην του εἰς τῆς πόλεως τὴν ἄκραν, τὸ ἀρχαῖον *χάνι* τῶν πτωχῶν. Αἱ μεγάλαι πτέρυγές του σκιεραί, καταῤῥυποι ἄνω βορβορώδους δρόμου, ἐπικάθηνται βαρεῖαι, ὡς τάφοι ἐπὶ τοῦ ἐδάφους, μὲ τὰ σκυθρωπὰ παράθυρά των, ὡς ὀπαί, ἐφ' ὧν παίζουσιν ὀπίσω τῶν κιγκλίδων ῥυπαρὰ ἡμίγυμνα παιδία, εἴτε κόρη δυσειδὴς βωμολοχεῖ. Εἶνε τὸ μυστηριῶδες ἐνδιαίτημα τῶν φαυλοβίων, τῶν ὑπόπτων γυναικῶν, τῶν ἀνθρώπων τῆς μαχαίρας, τῶν κατέργων, μέσῳ τῶν ὁποίων, ὡς ἀκτὶς μέσῳ συννέφων μελανῶν, μαργαρίτης ἐν βορβόρῳ, διαλάμπει, ζῇ, συγκατοικεῖ καὶ καμμία ὕπαρξις ἁγνή. τὴν ὁποίαν ἔρριψεν ἐκεῖ ἡ τύχη, ἡ τυφλὴ αὐτὴ θεά ... Ἔξω τὸ κυκλοῦσιν, ἀηδῶς ἐκτεθειμένα ἐπὶ βρωμερῶν σανίδων ἢ ἐντὸς σεσαθρωμένων καλυβῶν ὄψα, εὐτελῆ ἀντικείμενα οἰκιακά, φαγητὰ ὡς δέρματα ἐκ ξηρότητος, λιχνεύματα· ἐνῷ ἔνδον, ἐπὶ τοῦ ἀκανονίστου προαυλίου, ἔνθα ῥάκη, ἕλη, ἔριδες, γυμνότητες, χαμηλὴ σειρὰ θυρῶν ἀποκαλύπτει ζοφερὰ δωμάτια κάθυγρα, στενά ...

Εἰς τὴν τελευταίαν ἄκραν ἐκεῖ πέραν, ἐντὸς τρώγλης σκοτεινῆς — ἦτο ἡ εὐθηνοτέρα ὅλων! — μίαν ἀλησμόνητον τοῦ βίου της ἡμέραν, μ' ἐλαφρόν τι δέμα ὑπὸ μάλης, ἐνεκλείσθη ἡ Χρυσώ. Εἶχεν ἤδη

καταπέση χαμηλά, τόσον πολύ!.. Καὶ ἦν ἤδη γραῖα δυσειδής, ὁλόμονος, σχεδὸν τυφλή, μὲ τὸ βάρος τοῦ πλουσίου παρελθόντος της, μὲ τὴν τρικυμίαν τῆς ζωῆς ἐμπρός... Μερικαί της φίλαι τὴν συνέδραμον· ἦσαν παλαιοὶ δεσμοί, οἱ ὁποῖοι ... ὦ! κ' ἐκεῖνοι τὴν συνέσφιγγον πολλάκις εἰς στιγμὰς συλλογισμῶν καὶ τὴν ἀπέπνιγον. Τοὺς γνωρίζουσι τοὺς δεσμοὺς αὐτοὺς οἱ τώρα πτωχοὶ χθὲς δὲ πλούσιοι, ὁμότιμοι!.. Εἶνε ἡ ἠθικὴ πλέον ἀπογύμνωσις — τῆς ἀγάπης, τῆς φιλίας, τῆς ἐκτιμήσεως — μετὰ τὴν τοῦ βαλαντίου ὑλικήν.

Καὶ παρήρχετο ὁ χρόνος οὕτω πως, πολύς ...

* * *

Ἔκειτο ἐπὶ τῆς κλίνης ἀσθενὴς μίαν αὐγήν· μόλις ἔτος ἔκτοτε παρῆλθε· καὶ ἡ θύρα της ἀνοίγεται, ἀφήνουσα θαλπερὰν φωτὸς λωρίδα νὰ ἐπικαθίσῃ αἰφνης ἐν τῷ σκότει καὶ τῇ δυσωδίᾳ, ἔνθα εὕρητο ἐγκεκλεισμένη ἀφ' ὡρῶν — δὲν ἐνεθυμεῖτο πόσων ἀκριβῶς ...

Ἦν ἀκτὶς ζωῆς, ἐλπίδος ἐν τῷ ζόφῳ τῶν βασάνων, τοῦ θανάτου της.

Ἔτριψε τοὺς ὀφθαλμούς της καὶ ἀνέπνευσε· μὲ στεναγμὸν· μία ζωηρὰ φωνὴ ἠκούσθη:

— Εἰμ' ἐγώ, ἡ Σταματοῦλα, ἡ γειτόνισσα, κυρὰ Χρυσώ ....

— Καλὸ ν' ἄχης, κόρη μου! Μ' ἐλυπήθηκες τὴν ἔρημη κ' ἦλθες νὰ μὲ ἰδῇς 'στὴν μοναξιά μου, 'στὴν ἀρρώστια μου... Ὁ Θεὸς νὰ 'ς τὰ πληρώνῃ, ὁ Θεός ...

Καὶ τῇ ἐξιστόρει τὰς ὀδύνας της μὲ φωνὴν ἀπεσβεσμένην, τρέμουσαν, ἐν ᾗ ἀπετυποῦτο φανερῶς τὸ γῆρας, ὡς τὸ ἐχρωμάτιζε πενθίμως ἡ ἀσθένεια...

Ἀλλὰ δὲν ἐνδιεφέρετο εἰς ταῦτα ἡ γειτόνισσα, χονδρωπὴ μεσῆλιξ με κεχρωματισμένον *τζεμπερίον* κεφαλόδεσμον, ἐν γαρύφαλον ἐπὶ τοῦ ὠτός, εὐτελὲς ψιμύθιον, ἐρυθραῖνον τὴν ὄψιν, καὶ ἐσθῆτα ἐλαφρῶς ἀνεσυρμένην περὶ τὴν ὀσφύν, ἔνθα ἀνεπαύοντο προκλητικῶς δύο στιβαραὶ ἀνδρικαὶ χεῖρες.

Καὶ, μετὰ συγκεκομμένας στενοχώρους φράσεις, παρευθύς:

— Ἦλθα κάτι τι νὰ σοῦ εἰπῶ, κυρὰ Χρυσώ. Ἤσαι χρήσιμη γυναῖκα· καὶ μιὰ ποῦ εὑρίσκεσαι εἰς αὐτὴ τὴ θέσι, ἔχω ταῖς ἐλπίδαις μου 'ς τὴ καλή σου τὴ καρδιά. Ἔρεις, εἶμ' ἀναγκεμένη μερικὸ καιρό... Ἤκουσα νὰ λένε, καὶ τὸ ξέρω καὶ ἡ ἰδία — γιατὶ δὲν 'μπορεῖ νὰ γείνῃ καὶ ἀλλοιῶς! — πῶς σοῦ βρίσκονται καμπόσα κομποδέματα ἀπὸ τὰ παληά σου χρόνια, 'απ' τὰ πλούσια σου. Τώρα εἶσαι πειὰ γρηά, σακατεμένη, ὁλομόναχη καὶ μαζί σου δὲν θὲ νὰ τὰ πάρῃς φυσικά...

Ἦτο ἀπροσδόκητος ἡ πρότασις, ὅσον καὶ ἀγρία. Διὰ μίαν στιγμὴν ἔστη σκεπτικὴ ἡ ἀσθενὴς. Λοιπὸν μόνον κατὰ τὸν θάνατόν της τὴν ἐνεθυμοῦντο; Καὶ πρὸς τί αὐτὴ ἡ καλοσύνη; Διὰ πλούτη, τὰ ὁποῖα τάχα ἔκρυπτεν αὐτή, ἡ ριγῶσα, ἡ πτωχή, ἡ πεινάλεα; Ὅλα δὲ αὐτὰ τόσον ἀποτόμως, τόσον ἀλυπήτως, τόσον φονικῶς ἀπὸ μίαν ξένην, μίαν ἄγνωστον, ἥτις ἔρχετο ἐμπρός της ἀπειλητική; ...

Τί;

Ἡ γραῖα ὑπηγέρθη τρεμοῦσα ὡς πρὸ κινδύνου ἐπὶ τοῦ μαυρόχρου ἐκ τῆς χρήσεως προσκεφαλαίου· περιέφερε λοξῶς πρὸς τὴν φωνὴν τὸ θαμβόν της ὄμμα, καὶ μὲ τόναν, τὸν ὁποῖον ἐνεδυγάμου συγκινητικῶς ἡ ὀργή:

— Τρίανταέξη ὧραις βρίσκομ' ἐδῶ μέσα 'ς τὸ σκοτάδι, σφαλιστή, δίχως μιὰ σταλιὰ νερό, δίχως ψωμί, δίχως γιατρικό, δίχως ἄνθρωπο. Δὲν ἐφώναξα κανένα· μόνο τὸ Θεό... Κ' ἔρχεσ' ἐσὺ τώρα, μέσ' 'ς τὰ βάσανά μου, μέσ' 'ς τὴ θέρμη μου, σὰν νὰ ἤσουν σαβανώτρα, νὰ μοῦ κλείσῃς μιὰ ὥρα προτήτερα τὰ μάτια μου — π' ἔτσι καὶ ἀλλοιῶς δὲν βλέπουν 'ς τὰ τυφλά! — καὶ νὰ μοῦ γυρεύῃς...

— Ὅ,τι δὲν χρειάζεται σ' ἐσένα πειά· φῶς φανερό (!) Τί τοὺς θέλεις τοὺς παράδες;... Ἕνα βάρος! Δὲν εἶσ' ὤμορφη, νὰ 'πῇς... δὲν ἤσαι νηά. Τώνα σου ποδάρι εἶνε πειὰ σ' τὸ τάφο! ἔτζι τό 'θελε ἡ μοῖρά σου... Θάχῃς κ' ἕναν ἄνθρωπο μ' αὐτὸ τὸν τρόπον γιὰ νὰ μνημονεύῃ τ' ὄνομά σου, νὰ σὲ συγχωρνᾷ...

Κ' ἐπειδὴ ἀνθίστατο ἡ γραῖα ἐπιμόνως, καὶ ὠρκίζετο καὶ ἠγωνία ἐπὶ τῆς ζῆρᾶς στρωμνῆς της:

— Αἴ, κοντὸς ψαλμός! Εἶν' ἡ ὑστερνὴ φορὰ ποῦ σοῦ τὸ λέγω, καὶ σ' τὸ λέγ' ἡ Σταματώ... ρώτησε νὰ μάθῃς. Ἢ μοῦ δίνεις ὅ,τι σοῦ γυρεύω ἢ ...

— Τί! τί! θὰ μὲ σκοτώσῃς;..

Καὶ δειλὴ ἐκρύβη ὑπὸ τὸ λερὸν ἐφάπλωμά της, ὡς εἰ ἦνα φυλαχθῇ, ἡ δυστυχής· ἐνῷ ἡ ἄλλη:

— Ὄχι κάτι τι χειρότερο· θὰ 'δῇς!..

Καὶ ἐξῆλθε τοῦ οὐδοῦ ὠχρά, τρέμουσα ἐν τῇ ὀργῇ της, μὲ τὴν βλασφημίαν εἰς τὰ χείλη, εἰς τὸν λιχανὸν τὴν ἀπειλήν, μέγαιρα ἀγρία, ἀληθὴς ἐν τῇ φρίκῃ τῆς μορφῆς καὶ τῆς φυγῆς της.

* * *

Τὴν ἀκόλουθον ἐξήρχετο κλονουμένη ἐπὶ τῶν ποδῶν, ρικνοτέρα ἔτι μὲ τὰς παρειὰς ρυσάς ὡς παλαιοῦ μήλου, τὴν ράβδον πλήττουσαν συχνότερον τὸ ἔδαφος ἡ ἀσθενὴς γραῖα, φάντασμα τοῦ φαντάσματός της. Μὲ δοχεῖον κασσιτέρινον εἰς χεῖρας, κεκρυμμένον κάτω ράκους ρυπαροῦ, ἡτοιμάζετο καὶ πάλιν νὰ ὁδεύσῃ διὰ τοῦ συνήθους δρόμου της — τὸν ἐμάντευε θαμβῶς ἡ τλήμων! — σὲ καμμιὰν ἀπὸ ταῖς καλαῖς της φιλεναδάις; ὡς τὰς ἀπεκάλει, ὅπου δὲν τὴν ἔδιωχναν ἀκόμη, ζωὴ ν' ἄχουν, κ' ἔπερνε τὴ σοῦπά της κ' ἐζοῦσε· «ἀλλοιῶς θὰ ἐχόρταινε μ' ἀέρα!...»

Ἦτο ἡ σειρὰ τῆς *Κόνα Λίζας* τὴν ἡμέραν ἐκείνην. Τὸ ἐσκέπτετο ἀπὸ τῆς αὐγῆς, ὅτε οἱ νυγμοὶ τῆς πείνης ἤρχισαν ἐντὸς νὰ τὴν κεντῶσι· καὶ ἐβασανίσθη ἐπὶ ὥραν, συνδυάζουσα τὰς σκέψεις καὶ τὰς ἀναμνήσεις της ἐν τῇ λησμοσύνῃ τῆς ἡμέρας, διὰ νὰ ἀνεύρῃ τὴν ἀλήθειαν: ποίας ἦτο τάχα ἡ σειρά... Ὦ! τὴν ἤξευρε καλὰ τὴν κόνα Λίζαν· ἦτο ἐποχή, ὅτε ἔπαιζον ὁμοῦ παιδία μὲ τὰς κούκλας των, ὅτε ἐρρέμβαζον ὁμοῦ καὶ συνετρύφων ἀργότερα νεάνιδες· ἔπειτα ἐξῆλθον ἐν τῷ κόσμῳ σύζυγοι τὴν ἰδίαν ἐποχὴν περίπου καὶ αἱ δύο. Ἐδυστύχησεν αὐτὴ — μή ποτε τῇ ἐρωτᾶτε τὰς πικρὰς περιπετείας τῆς ζωῆς της· τῇ ραγίζετε τὰ στήθη περισσότερον! — καὶ εὐτύχησεν ἡ ἄλλη... Ἀλλὰ δὲν ζηλεύει διὰ τοῦτο. «Ὁ Θεὸς νὰ τῆς τὰ χαρίσῃ πάντα, ὁ Θεός.. Ἔτσι ἤτανε γραφτό της!» Μόνον κάποτε, ὅταν εἰς τὴν ἄκραν ἀφανοῦς ἐκεῖ γωνίας, ἔνθα τῇ προσάγουσι τὴν μεσημβρίαν τὸν ἀχνίζοντα ζωμόν, ἐν τῷ μέσῳ τῆς χαρᾶς, ἥτις θάλλει ζωηρὰ ὁλόγυρά της, ὡς ἂν ἦτο εἰς τὸ ἔαρ της, ἴδῃ — ὄχι! οὐδ' αὐτό! — ἀκούσῃ κάτι ἀνδρικὰς υἱῶν φωνάς, ἀποτεινομένας μὲ ἀγάπην, σεβασμόν, λατρείαν πρὸς τὴν κάλην ἐκείνην Λίζαν, τὴν μητέρα των, καὶ ἀναπολήσῃ... τότε δάκρυα σιωπηλὰ τὴν καταπνίγουσι, τὴν παντέρημον αὐτήν, τὴν δυστυχῆ καὶ τῇ κόπτουσι τὴν ὄρεξιν, φαρμακεύοντα τὸ ρόφημα πικρῶς.

Δὲν τὸ θέλει ὦ! φοβεῖται μήπως εἶνε μυσαρὸν αὐτὸ ποῦ κάμνει τὴν στιγμὴν ἐκείνην, μήπως εἶνε φθόνος ἢ ἀχαριστία ἢ κακία της, καὶ ζητεῖ νὰ ἐπιβληθῇ ἐπὶ τοῦ ἑαυτοῦ της; νὰ χαρῇ, νὰ μὴ σύρῃ, πρὸς Θεοῦ, τὴν δυστυχίαν εἰς τὸ μέγαρον ἐκεῖνο τῆς χαρᾶς. Ἀλλά, νά! τὸ βλέπῃ, τὸ αἰσθάνεται. Κάτι τι, γιομάτο πικρὰ τῆς σφίγγει τὴν καρδιά της ἀπὸ μέσα ἔτζι ἄθελα, καὶ γιὰ νὰ μὴ σπάσῃ σὲ κομμάτια 'σὰν γιαλὶ ποῦ ἐξεχείλισε, τὴν ζεχύνει στάλα στάλα, σιωπηλά, σὲ δάκρυα, τόσον ποῦ γιὰ νὰ μὴ τύχῃ καὶ φανῇ καὶ 'ς ἄλλα 'μάτια, πρέπει νἀβγῇ ἔξω, 'ς ἀνοικτά, καὶ νὰ φύγῃ μακρυά, ἀλλοῦ ... Ὅταν δ' ἐν ἐκπλήξει τότε ἡ Κυρὰ Καλή, ἡ ὑπηρέτρια, τὴν ἐρωτήσῃ:

— Μὰ γιατὶ δὲν τρῷς, κόνα Χρυσώ; Θἄνε τὸ ζουμί μου ἄσχημο, ὡς φαίνεται...

Μειδιῶσα ἀκουσίως ἡ γραῖα:

— Ἄ! παιδί μου, ἔφαγα πολύ· σ' εὐχαριστῶ. Ἔτσι ὁ Θεὸς νὰ τὰ χαρίνῃ τῆς χρυσῆς κυρᾶς σου, ὁ Θεός!..

Καὶ μὲ τὴν θερμὴν αὐτὴν εὐχὴν ἀνακουφίζεται.

* * *

Εἶχεν ἤδη κάμῃ ἔξω τοῦ κλεισθέντος δωματίου της ἐπὶ τῆς αὐλῆς ὀλίγα βήματα ὅτε, αἴφνης μία ἰσχυρὰ-δειλὴ φωνή, ἐν τῷ μέσῳ τῆς τριγύρω σιωπῆς, φθάνει πλησιέστατά της, εἰς τὰ ὦτά της·

— Καλ' ἀκοῦτε 'κεῖ! Νά τόνε μαγεύσῃ πειὰ τὸν ἄνθρωπο καὶ νὰ τὸν τρελλάνῃ τέτοιος χάρος!..

Ἀπὸ τοῦ πλησίον κατωφλίου ὑπωχρος ἐν τῇ συναισθήσει τοῦ τολμήματός της, μειδιῶσα ἀφ' ἑνὸς βεβιασμένως καὶ ἐξερεύγουσα ἀφ' ἑτέρου διὰ τῶν ὀμμάτων καὶ τῆς στάσεώς της ἐκδίκησιν ἡ γυνὴ τῆς χθές, ἡ γειτόνισσα, ἐξετέλει τὴν αἰνιγματώδη ἀπειλήν της. Ἦτο φοβερά ...

Εἷς νωθρός, ξηρός, εἰκοσαέτης νεαναίς, λωποδύτης διαρκούσης τῆς νυκτὸς καὶ θαμῶν τοῦ πλησίον καφενείου — ἄλμυσιπήριδουσ ἄντρου... — τὴν ἡμέραν, ἔσπευσεν ἀμέσως εἰς βοήθειαν. Ἦτο ἡ συμφωνηθεῖσα ὥρα. Δι' αὐτὴν καὶ μόνον εἶχε πιῇ ἐχθὲς ὀκτὼ ρακιά, κι' ἔμεινε χρεώστης κι' ἄλλα δύο· ἃς εἶνε καλὰ 'κεῖνη ποῦ τὰ πλέρωσε... Τί τὸν ἔμελλε αὐτόν! "Ἄλλος τοῦ τὸ εἶπε! Αὐτὸς ἔδωκε τὸ λόγο του!.. Αἴ λοιπὸν τὸν ἐκτελοῦσε ὡς ἂν τίμιος ἄνθρωπος, κ' ἐγελοῦσε κι' ὅλας μιὰ χαρά!..

Οὔτε κἂν ἐπρόσεξεν ἡ γραῖα· ἐπροχώρει· ἀλλ' εὐθύς:

— Αἴ! σένα τὰ λέν', κυρὰ Χρυσώ· τί μᾶς κάνεις τὸν ἀδιάφορο! Βέβαια ἀφοῦ τὸν ἔχεις πειὰ 'ς τὸ χέρι...

— Καλέ ποιόν; Ποιανοῦ μιλᾶτε;

— Κάνεις τώρα πῶς δὲν ξέρεις· αὐτὸ ἔλειπε. Τὸν ἐμάγευσες τὸν ἄνθρωπο καὶ πάει· τὸν τρέλλανες...

Δὲν διήρκετο ἀκόμη τοῦ νοὸς αὐτῆς ἡ σκέψις. Καὶ ἐζήτει ἐξηγήσεις. Τί θὰ 'ποῦν' αὐτά! Αὐτὸς ποιὸς εἶνε; Ποιὸς τὸν τρέλλανε;

Ἀλλ' ἀγρία ἀνακραυγὴ παιδίων τῇ ἀπήντησεν:

— Ἐσὺ Χάρε, Χάρε, Χάρε!

Εἶχον προετοιμασθῇ πρὸς τοῦτο τὰ μικρά. Τοῖς τὸ ἀπεκάλυψαν ἀπὸ τῆς προτεραίας ὡς θέμα ἀπολαύσεως· Θὰ ἐφώναζον, αἴ; Θὰ ἐφώναζον ὅλα ἕνα γύρω καὶ μαζί, 'ς ἂν ὅταν γυρνᾶνε ἀπὸ πετροπόλεμο. Θένε τὸ γιατί; Ὁρίστε: Δὲν εἶχε λωλαθῇ προχθὲς ὁ μπάρμπα Κώστας ὁ γείτονας, πῶπιν' ὅλη μέρα μὲς 'ς τὸ Καπηλειό, κ' ἔκανε πῶς πιάνει μυίγαις 'μπρός 'ς τὰ μάτια του, κ' ἔδερνε 'ς τὸ δρόμο τὰ μικρὰ ἔτζι γιὰ τὸ χαζί, γιὰ τὸ γλέντι του; Αἴ, αὐτόνα τὸν ἐλώλανε ἡ κυρὰ Χρυσώ. Πῶς; Μὲ τὴν ἀγάπη της· φῶς φανερό! Τί ζητᾶνε περισσότερα! Φθάνει ποῦ θενὰ φωνάζουν!... Μωρέ τί χαρά!.. Δὲν τὸ ξέρανε ἐτοῦτο τὸ παιγνίδι 'ς ἂν παράξενο! Θὰ σηκώσουν, λέγει, ἕνα κόσμο 'ς τὸ ποδάρι, καὶ κανένας δὲν θὰ τὰ μαλώσῃ! Τ' ἀπεφάσισαν!... Διὰ τοῦτο κ' ἔσπευσαν γοργά, καθὼς εὑρίσκοντο, ἀσκεπῆ, γυμνόποδα, μὲ ἡμιτελὲς τὸ παιγνίδι των ἀκόμη — πόσον ἔχαιρον· ὅσα ἔβλεπον πῶς ἔχανον μέχρι τῆς στιγμῆς! — τὴν *ἁμάδα* εἰς τὴν ἄκραν ἐκεῖ ποῦ, καὶ εἰς χεῖρας τὰ *κουμβιά*, ὅσα ἐπρόφθασαν μέσῳ τῶν οὐρλιωδῶν φωνῶν των:

— Χάρε, Χάρε, Χάρε!

Τότε ἀντελήφθη πρῶτον ἀμυδρῶς ἡ γραῖα καὶ ἐρρίγησεν... Ἔμεινεν ἀκίνητος ἐν τῇ θέσει της, στηριχθεῖσα ἰσχυρῶς ἐπὶ τῆς ράβδου διὰ τῶν δύο της χειρῶν, ἵνα μὴ καταπέσῃ ἐν μέσῳ τῆς αὐλῆς βαρεῖα. Εὕρητο ἐν παραζάλῃ· ἤξευρεν, ἐμάντευεν ὅτι δυστυχία τις μεγάλη, ἀπροσδόκητος τὴν ἠπείλει, τὴν περιεκύκλου ἤδη, ἀλλὰ δὲν ἠδύνατο νὰ ἐξακριβώσῃ ἐν τοῖς λογισμοῖς της ποία καὶ ὁπόση ἦτο αὐτή. Παρομοία τις κατάστασις εἶνε ἡ ἠμιεγρήγορσις... Ἔπειτα νέαι, ἐπανειλημμέναι φωναὶ τὴν ἀφύπνισαν τῆς σιωπηλῆς της ρέμβης, καὶ τῇ ἐπέδειξαν ἐμπρὸς καθαρὰν τὴν πραγματικότητα. Καὶ τὴν προσηντένισεν γυμνὴν ἐν φρικασμῷ: "Ἐν ἀπαίσιον παρώνυμον τῇ προσεκολλᾶτο οὕτως ἀποτόμως· ἓν ἀπαίσιον παρώνυμον, ἐξ ἐκείνων, τὰ ὁποῖα παρετήρει ἄλλοτε ἐν φόβῳ, μετ' ὀίκτου, φαρμακεύοντα τὴν ζωὴν μερικῶν τυφλῶν γερόντων ἢ ὑπάρξεων δυσμόρφων, δυστυχῶν. Τότε συνεπόνει καὶ αὐτὴ καὶ ἱκέτευεν ὑπὲρ τῶν πτωχῶν ἐκείνων. Τώρα;...

Εἶχε τὸ ἀτύχημα νὰ ὀργισθῇ, ὡς οἱ πολλοί. Ἦτο — ὅ,τι δήποτε ἂν ἦτο — καὶ αὐτὴ γυνή· καὶ ἐκτυπᾶτο — Ὦ! τὸ ἔβλεπεν ἐμπρός της κατὰ πρόσωπον ἀνάνδρως ὅσον καὶ ἰσχυρῶς. Δὲν ἀντέσχε, δὲν ἐδύνατο νὰ κρατηθῇ. Καὶ ἐν τῇ ἀδυναμίᾳ της ἐκείνῃ, ἐν τῇ συναισθήσει τοῦ βαθέος πόνου, ἐστράφη, ἠπείλησεν, ὕβρισεν, ἐξιστόρησε τὸ παρελθόν της:

Δὲν ἦτο αὐτὴ καθὼς ἐκείναις. Ἦταν ὤμορφη, σ' τ' ἀλήθεια καὶ ἀρχόντισσα. Ὄχι βρῶμα πάντα καὶ σκούπιδι τῆς αὐλῆς!...

Τοῦτο ἤρκει. Ἡ βολίς της κατεθραύετο καὶ ἐκτύπα ἀδεξίως γύρω ὅλας, ὅσαι εἶχον πυκνωθῇ ἐν τούτῳ κ' ἐμειδίων καὶ ἠγάλλοντο.

Ἀνεμίχθησαν καὶ αὗται — πῶς; ἐπροκαλοῦντο! — ἐν τῇ πάλῃ:

— Ὄχου, μάτια μου! Μὰ γι' αὐτὸ σοῦ λένε ἴσα ἴσα πῶς τὸν μάγεψες, ὤμορφη ἀρχόντισσά μου, πῶς τὸν τρέλλανες...

Καὶ ἐπηκολούθει τῶν μικρῶν ἡ ἐπῳδὸς ἐκκωφωτική, ἀγρία, ἐν ψαλμῷδει τόνῳ, ὃν τοῖς ὑπετύπωσεν ἡ ἔμπνευσις.

— Χάρε, Χάρε, Χάρε!...

Ἐτελείωσε.

Ἡ σικχαμερὰ ἔκδοσις οὕτω πως ἐπολλαπλασιάζετο. Τὴν ἀκόλουθον τὴν ἐγνώριζεν ἡ γειτονία μέχρι τῆς τελευταίας πέραν ἄκρας. Μετὰ μίαν ἑβδομάδα ὅλ' ἡ πόλις. Εἰς τρελλὸς ἐξεκολάπτετο πλειότερον...

* * *

Ὦ! ποῖον βάθυν πόνον ἠσθάνετο ἡ ἔρημος, ὅταν, καθημένη μόνη, μεθ' ἡμέραν ἀγωνίας, ἀνερρέμβαζεν! Ἦτο πρότερον εὐτυχὴς καὶ τὸ ἠγνόει· εὐτυχὴς ἐν τῇ πενίᾳ της, ἐν τῷ κλονουμένῳ γήρατί της, ἐν τῇ σιγηλῇ τυφλώσει της ἀκόμη, ἡ ὁποία τὴν ἐβύθιζεν ὁλοέν, ὁλοὲν εἰς σκότος ἀτελείωτον. Καὶ ὡμίλει τότε καὶ ἀνέπνεε καὶ ἐκοιμᾶτο... Ποῦ νὰ προεμάντευεν, ὅτι ὑπάρχουσι καὶ κόλασεις μαῦραι, ἀγριώτεραι πρὸ τῆς ζοφερᾶς αὐτῆς νυκτός!...

Ἐνθυμεῖται πάντοτε τὴν προσευχήν της κατὰ τὴν μακρὰν ἐκείνην πρώτην της ἑσπέραν. Εἶχε πρὸς στιγμὴν ἐλπίσῃ, εἶχε πείσῃ ἑαυτὴν νὰ ἐλπίζῃ ὅτι θὰ ἐλησμονεῖτο, θὰ παρήρχετο τὸ πικρὸν αὐτὸ ποτήριον. Ὦ πολύ, παρὰ πολὺ τὸ ἐφοβεῖτο. Ἦτο τρικυμία δι' ἐκείνην... Ἔβλεκεν ἐκεῖ ἐντὸς βυθιζομένην, πνιγομένην τὴν ὀλίγην εὐτυχίαν τῆς ζωῆς της — ἄχ, τῆς δυστυχίας της τὴν εὐτυχίαν, — καὶ ἐνόει νὰ ἀνεύρῃ κάποιο στήριγμα, βοήθειαν. Τότε ἔκλινε τὸ γόνυ τῆς ἐν συντριβῇ· τὸ ἠσθάνετο νὰ τρέμῃ, νὰ πονῇ κατάξηρον ἐπὶ τοῦ ξυλίνου δαπέδου· ἤνωσε τὰς χεῖρας πρὸ ἀποχρωματισμένης μελαίνης εἰκόνος, παλαιοῦ λειψάνου τῆς νεότητος καὶ ἐκεῖναι ἔτρεμον, δειλαί, σκελετώδεις. Καὶ διήνοιξε τὰ χείλη της, στεγνά, κάτωχρα εἰς εὐχὴν βαθεῖαν, ἀληθῆ, καρδιακήν· ἀλλὰ ἔτρεμον κ' ἐκεῖνα, ὡς καὶ ἡ καρδία της ἐντός· καὶ ἐν μέσῳ τῶν συνεσταλμένων των ρυτίδων, τὰς ὁποίας ἐκυάνιζε τὸ ρῖγος, ὡς εἰ μὴ ἠδύνατο ὁ νοῦς νὰ γεννήσῃ ἄλλην ἔννοιαν, μία μόνη φράσις ἐψελλίζετο ἐφ' ὥραν ἐν ἀφωσιώσει:

— Ἄχ, Θεέμου, σῶσέ με ἐσύ, Θεέ μου.

Κ' ἐν τῇ γύρω σιωπῇ ἐπανελαμβάνετο:

— Ἄχ! σῶσέ με...

Ἐκτοτε παρῆλθον πολλαὶ νύκτες ἀγρυπνίας ὡς ἐκείνη· αἱ ἐκχυτικαί της προσευχαὶ ἐπανελήφθησαν ἐν τῇ ἐρημίᾳ τοῦ πενιχροῦ δωματίου. Ἓν κηρίον ἔλαμψε θαμβῶς πολλάκις κάτω τοῦ ἁγίου εἰκονίσματος, ἀλλά... τίποτε, τίποτε, τίποτε!

Τὸ ἀπαίσιον ἐκεῖνο τῆς παρώνυμον ὑπὸ τὴν μορφὴν τοῦ χάρου ὁλοὲν διεσκορπίζετο, ἐπηύξανε, μετεπήδα ἀπὸ στόματος εἰς στόμα, ἀπὸ ὁδοῦ εἰς ἄλλην καὶ ἀντήχει ἀπὸ τῶν θυρῶν, ἀπὸ τῶν τοίχων. Μεγαθήριον φρικῶδες, Ἄργος, κάτι τι ἀσύλληπτον ἐν τῇ φαντασίᾳ, πάντοτε τὴν ἠκολούθει, τὴν ἐκέντα, τὴν ἐξώθει, τὴν κατέτρωγε. Τὸ ἠσθάνετο παντοῦ, ὁλόγυρά της, καὶ ὁπόταν ἔλειπεν ἀκόμη ἐν τῇ σιωπῇ ἐρήμου δρόμου, τὸ ἀνέμενε ἀπὸ βήματος εἰς βῆμα, τὸ ἀνέπνεε μὲ τὴν πνοήν της, τὸ ἠτένιζεν ἀνὰ τὰ ὠχροσκεπῆ ὁράματά της, ἐδοκίμαζε τὴν ἐπαφήν του μέχρι μυελοῦ ὀστέων ὡς ἐχθροῦ ἀγνώστου, ὡς φρικώδους ὀπτασίας δολοφόνου, ἡ ὁποία τῇ ἐτρόμαζε πλειότερον τὸ βῆμα καὶ τῇ ἐδυσχέραινε δειλῶς τὰς κινήσεις...

Κάποτε ἐζήτει νὰ ἐξευμενίσῃ τὴν ἀγρίαν του φωνὴν μὲ παρακλήσεις:

— Ὦ! ἀφῆστέ με, παιδάκια μου, τὴν ἔρημη, μὴ μὲ τυραννᾶτε περισσότερο... Δὲν ἐπείραξα κανένανε στὸ κόσμο· δῆτέ με μονάχα, καὶ ἂν ἔχετε καρδιά, μή μὲ λυπηθῆτε. Βγῆκα γιὰ νὰ φάγω μιὰ σταλιὰ ψωμί, νὰ πιῶ φαρμάκι, καὶ δὲν βλέπω ἡ φτωχιὰ νὰ πάω ἴσια μές σ' τὰ σκοτεινά, καὶ ἄδικα γυρνῶ, γυρνῶ... ἔτσι νὰ χαρῆτε τὴν μητέρα, τὸν πατέρα σας, λυπηθῆτε τὴν καϋμένη καὶ ἀφῆστέ με.

Ἀλλὰ τίποτε! Μία ἰσχυρὰ κραυγὴ τὴν διέκοπτεν ἀπόνως ἀπὸ πέραν:

— Τὸν ἐμάγεψες τὸν ἄνθρωπον, τὸν ἐτρέλλανες!...

Τὰ παιδία τότε ἐπυκνοῦντο περισσότερον· ἡ μικρὰ συγκίνησις των διεγράφετο πρὸ τοῦ πόθου τῆς χαρᾶς τοῦ παιγνιδίου· ἓν τῇ ἔσειε τὸ ἄκρον τῆς ἀνεσυρμένης της ἐσθῆτος, ἄλλο τὴν παρώθει ἐλαφρῶς· κ' ἐν τῷ μέσῳ ἡ ἀκανονίστου λιθοστρώτου, ὑπὸ τὸν μο... ἔστιν ὅτε οὐρανόν, ὅστις τὴν ἐμάστιζεν ἀπαύστως μὲ τοὺς σταλαγμοὺς τῆς βρο-

χῆς του, ἀπὸ δέκα, εἴκοσι στομάτων ἡ ἀγρία ἐπῳδὸς ἐπηκολούθει, ἐν δαιμονιώδει συνοδείᾳ γαυγισμῶν κυνὸς ἐκπλήκτου :

— Χάρε, Χάρε, Χάρε, Χάρε . . .

Καὶ ἐκείνη τότε ἐξηγείρετο ὡς Μέγαιρα. Ἀ ἦτο πολύ! Ἕως ἐδῶ ἤρκει ἡ στροφὴ τῆς παρειᾶς, ὅτε τῇ ἐρράπιζον τὴν ἄλλην· κατεχρῶντο καὶ αὐτῆς ἀκόμη ἀχορτάστως, ἀναιδῶς, σκληρῶς. Καὶ δὲν ἐκρατεῖτο. Οἱ μεγάλοι θαμβοκυανοί της ὀφθαλμοὶ ἐβλοσσυροῦντο αἴφνης ἀγριότερον ὡς ὁπαὶ ἀβύσσου, ἕτοιμαι νὰ καταπίωσιν ἐμελανίζετο ἡ ὄψις ἀπαισίως, ἀσφυκτιώσης, ὑπὸ πάθους· ἀνυψοῦτο ἀπειλητικὴ ἡ ράβδος, ἵνα καταθραύσῃ ὅπου πέσῃ· καὶ ὅ,τι ἐνεκλείετο φοβερὸν ἐν τῇ ψυχῇ της—πόνος καὶ κακία καὶ ὀργὴ κ' ἐκδίκησις—τὸ ἐξέχυνεν διὰ τῶν ξηρῶν χειλέων της εἰς κατάραν μάρτυρος, μαγίσσης μύθων, ἡ ὁποία ἐξηνώρθου τῶν μικρῶν τὰς τρίχας, καὶ ἐφυγάδευε μακρὰν τοὺς διαβάτας :

— "Αχ! νὰ τυφλωθοῦνε ἔτζι κ' ἡ μανάδαις σας, κ' ἔτζι νὰ γυρνᾶτε, Κατῆδες, καὶ σεῖς ς' τοὺς δρόμους, μές σὲ μαύρη κόλασι! ... Νὰ σᾶς τρῶν' κ' ἐσᾶς σκυλιὰ 'πάνω 'ς ταῖς πέτραις ἀντὶς ἄνθρωποι, καὶ σκουλίκια, φίδια νὰ σᾶς γίνῃ ὁ κάθε λόγος σας, ποῦ νὰ σᾶς βυζαίνουν τὴν καρδιά . . . ἀνάθεμά σας!

Κ' ἐν ἐπαναλήψει ἀκρατήτῳ παρευθύς:

— "Αχ! νὰ τυφλωθοῦνε ἔτζι κ' ἡ μανάδες σας! . . .

Καὶ ὀπίσω τῆς καμπῆς τοῦ δρόμου ἀμυδρῶς ἀκούεται ἀκόμη τότε, ὡς ἐν συγκεντρώσει παντὸς πόθου, ἐν εὐχῇ :

— 'Ανάθεμά σας! . . .

'Αλλὰ ὅταν ἐλεήμων διαβάτης, συντριβόμενος ὑπὸ τῆς θέας, ἢ τῇ θέσει—ἐπειδὴ ζῇ ἔτι, ἡ πτωχή!—φιλοδώρημα μικρὸν εἰς χεῖρας ἢ τὴν ἀπαλλάξῃ πρὸς στιγμὴν τῶν τριγύρω βασανιστηρίων, αὕτη, δίχως κἂν θαμβῶς νὰ διακρίνῃ, ὑψοῖ ἄνω τὴν μορφὴν πρὸς τὸν θεόν, καὶ μὲ δάκρυ εἰς τὸ ὄμμα, πλῆρες ἀληθοῦς εὐγνωμοσύνης καὶ ἀνακουφίσεως :

— Καλὰ ὑστερνά, παιδί μου, τῷ ψιθυρίζει, ἀπαλύνουσα τὸν τόνον τῆς φωνῆς της, καλὰ ὑστερνά . . .

Καὶ σιωπᾷ.

Εἰς τὰς δύο ἐκείνας λέξεις της, τὰς ὁποίας τῇ ἐδίδαξεν ἡ πεῖρα, κρυσταλλοῦται, περικλείεται ὅλη ἡ ἀπολαυσις τοῦ ἀστάτου βίου ὡς τὸν εἶδε κ' ἐδοκίμασε, κάθε πόθος, κάθε ὄνειρον : Εὔμορφος λιμὴν μετ' ἀγωνίαν ἐν ταῖς τρικυμίαις τῆς ζωῆς, εὔμορφος λιμὴν μεστὸς γαλήνης, ἡσυχίας, δρόσου, ἀναπαύσεως . . .

ΜΙΧΑΗΛ ΑΡΓΥΡΟΠΟΥΛΟΣ.

ΑΙ ΕΙΚΟΝΑΙ ΤΩΝ ΛΟΓΙΩΝ ΜΑΣ

Ξυλογραφικὰ παροράματα.

Κλειὼ ἡ ἐρρυτιδωμένη τῆς ἱστορίας Μοῦσα, ἐὰν ἦτο μᾶλλον ἀριστοκρατικὴ καὶ περιοριζομένη εἰς τὴν ἀπὸ τοῦ θρόνου της ἐπισκόπησιν τῶν πραγμάτων δὲν κατήρχετο εἰς τὴν γῆν, ἵνα μεταβληθῇ εἰς ρακοσυλέκτην εἰδήσεων πρὸς ὀρθοτέραν σύνταξιν τῶν ἀποφάσεών της, θὰ ἀπήλασσεν καὶ ἡμᾶς τοῦ κόπου καὶ τῶν κινδύνων τῆς παρούσης μελέτης. Ἀλλ' ἡ εὐλογημένη τίποτε δὲν ἀφήνει, τὸ ὁποῖον νὰ μὴ ἐξετάζῃ ἀπό τινος. Ἡ ἡλικία φαίνεται τὴν κατέστησε μικρολόγον. Ἀνασκάπτει τάφους, συρράπτει τεμάχια χειρογράφων, καθαρίζει μάρμαρα, μετρᾷ κόκκαλα, συγκολλᾷ συντρίμματα κεραμων, συλλέγει καρφία καὶ πέταλα καὶ λίθους, τὸ δὲ ἐλάχιστον τεμάχιον ξυλαρίου, καὶ τοῦτο ἔτι τὸ μελετᾷ ἐπισταμένως, μὴ ὑπῆρχε πυρετὸν λ. χ. παλαιᾶς ἐποχῆς, δυνάμενον καὶ τώρα ἔτι νὰ φωτίσῃ τὰ σκότη τῶν ἐρευνῶν της.

Διὰ τοῦτο οὐδὲν πρέπει νὰ μένῃ ἀπαρατήρητον, ἀμελέτητον, ἀπερίγραπτον ἐν ταῖς ἡμέραις ἡμῶν. Ὑπὸ πᾶσαν γραμμὴν δέον νὰ χαράσσωμεν δευτέραν δικαιολογοῦσαν, ἑρμηνεύουσαν τὴν πρώτην· ὑπὸ πᾶσαν ἰδέαν ἐν σχόλιον καὶ ὑπὸ πᾶν σχόλιον μίαν ὑποσημείωσιν. Πρὸ πάντων δὲ εἰδικοὶ ἄνθρωποι πρέπει νὰ ἀναλάβωσι τὴν ἔκδοσιν μεγάλου λεξικοῦ παραραμάτων, ἵνα εὐκολύνωσι τὸ ἔργον τῆς Κλειοῦς, ὅτε αὕτη μετά τινας αἰῶνας κεκυφυῖα ἐκ τοῦ γήρατος καὶ πλειότερον μύωψ ἢ νῦν θὰ ἀδυνατῇ ἄνευ τυφλοσυρτῶν νὰ ἐκφέρῃ τὰς ἐπὶ παντοδαπῶν πολιτικῶν κοινωνικῶν καὶ φιλολογικῶν ζητημάτων ἐτυμηγορίας της.

Ἀνέγνωσα μίαν φορὰν τὸν ἑξῆς στίχον:

Οἱ ὄνοι ἐνισχύουσι τὰς ἀσθενεῖς καρδίας.

Φαντάσθητε τὴν ἔκπληξίν μου. Πῶς γίνεται αὐτό! Ἐντρεπόμην καὶ νὰ ἐρωτήσω κανένα ἰατρὸν περὶ τῆς τονωτικῆς ταύτης δυνάμεως τοῦ πτωχοῦ τετραπόδου. Ἄλλο τι νὰ σημαίνῃ ἀρά γε; Ἡτοιμαζόμην νὰ σπεύσω εἰς ἐντάμωσιν τοῦ ποιητοῦ, τοῦ ὁποίου ἡ καρδία ἔχουσα πεῖραν τοῦ πράγματος, θὰ μοι ἐξήγει τὸ μυστήριον, ὅτε ἐν τῇ τελευταίᾳ σελίδι ἀνακαλύπτω : *Παροράματα* καὶ ἐν αὐτοῖς τὴν πεζοτάτην λῦσιν : Ἀντὶ *ὄνοι* γράφε *πόνοι*!! Φαντάσθητε τώρα τὴν Ἱστορίαν μὴ εὑρίσκουσαν τὴν σελίδα ταύτην, θέλουσαν νὰ ἐξηγήσῃ τὸν στίχον, καὶ . . . ἀναγκαζομένην νὰ παραδεχθῇ τί οἶδε ποίαν θαυματουργὸν ἰδιότητα κοσμοῦσαν τοὺς ὄνους κατὰ τὴν ἡμετέραν ἐποχήν!

Ἄλλην μίαν φορὰν ἐκδότης πολυμήχανος καὶ γνησιώτατος τοῦ Ὀδυσσέως ἀπόγονος ἐπιθυμῶν νὰ δημοσιεύσῃ τὴν εἰκόνα ἐπισήμου τινὸς προσώπου ἀποθανόντος καὶ μὴ ἔχων εἰμὴ τὴν τοῦ Musset ἔγνω νὰ ἀφαιρέσῃ ἐπιτηδείως τὸν μύστακά του καὶ τὸν παρουσιάσῃ ἀντὶ τοῦ ἀρτιθανοῦς, πρὸς ὃν . . . μόνον τὸ ζύρισμα εἶχε κοινόν. Ἡ δὲ ἱστορία, ἐὰν βασισθῇ εἰς κρανιοσκοπικὰς μελέτας, ἵνα καθορίσῃ τὰ προσόντα τοῦ ἀντικατασταθέντος, φαντάσθητε ποῖα συμπεράσματαθὰ ἐξαγάγῃ!

Τὸ πραξικόπημα τοῦτο ἐκίνησε τὸν χόλον μου τότε, ἀλλὰ προκειμένου περὶ ξένου καὶ ἀγνώστου ἔκρινα περιττὸν νὰ θυμώσω.

Σήμερον ὅμως οὐδὲ περὶ ξένων οὐδὲ περὶ ἀγνώστων πρόκειται. Εἰσέρχομαι εἰς πλουσίαν πινακοθήκην καὶ εὑρίσκω ἐν αὐτῇ παρατεταγμένας τὰς εἰκόνας, ὄχι ἑνὸς ὄχι δύο, ἀλλ' ὅλων σχεδὸν τῶν λογίων μας(quorumque alium). Ἀληθῆ ἔκθεσιν καλουμένην *Ἡμερολόγιον* μὲ ἱδρυτὴν τὸν κάλὸν ἡμῶν συνεργάτην κ. Κ. Φ. Σκόκον καὶ σκοποῦσαν παραλλήλως καὶ ταὐτοχρόνως πρὸς τὴν Ὀλυμπιακὴν νὰ καταστήσῃ γνωστοὺς εἰς τὸ δημόσιον ἀπ' ἄκρου εἰς ἄκρον τοὺς παραγωγοὺς τῶν πνευματικῶν προϊόντων τῆς χώρας. Ἡ ἐπίνοια εὐφυής, ἐπίκαιρος, ὡραία. Ἂν θέλετε καὶ ἐπιτυχὴς τὴν ἐκτέλεσιν ἀναλόγως τῶν μέσων, ἅτινα παρέχει ὁ τόπος.

Ἀλλ' ἡ Κλειὼ ἡ λεπτολόγος μοῦσα τῆς ἱστορίας εἶνε μᾶλλον ἀπαιτητική. Τὸ κοινὸν βεβαίως θὰ εὐχαριστηθῇ ἐπισκεπτόμενον καὶ ἐξετάζων τὴν πινακοθήκην ταύτην. Θὰ ἴδῃ τὸν Α καὶ τὸν Β, οἵτινες τὸ ἔθελξαν, τὸν Γ καὶ τὸν Δ οἵτινες τὸ ἐδίδαξαν τὸν Ε καὶ τὸ Ζ, οἵτινες τὸ ἐβύθισαν ἄλλοτε εἰς σκέψεις καὶ ἄλλοτε εἰς ὕπνον ἐλαφρόν. Ἀλλ' ἡ ἱστορία πρέπει νὰ γνωρίζῃ, ὅτι συνέβησαν καὶ τυπογραφικά τινα ἢ μᾶλλον ξυλογραφικὰ παροράματα ἀλλοιοῦντα τὴν ἔκφρασιν τῶν μορφῶν, καὶ ὅτι πολλαὶ εἰκόνες δύνανται ἀκριβέστερον νὰ κληθῶσι, ΕΙΚΟΝΑΙ, ὅπως τὰς λέγει ὁ ἀνορθοεπὴς λαός:

Δὲν γράφομεν Βιβλιοκρισίαν. Τὰ ἡμερολόγια, ὅπως κατήντησαν, εἶνε ὅμοια πρὸς τὰ μουσακάκι. Ἕκαστος παρέχει μικρὸν τετράγωνον πετράδιον στιλπνόν, λαμπρόν, καλλίχρωμον, ὁ δὲ ἐκδότης τὰ τοποθετεῖ οὕτως, ὥστε νὰ ἀποτελέσωσι ὡραῖόν τι ὅλον. Ὡς ὅλον λοιπόν, ὡς μουσακὲν τὸ ἔργον τοῦ κ. Σκόκου εἶνε ὡραῖον. Τὴν ἐξέτασιν ἑνὸς ἑκάστου τῶν πετραδίων θεωροῦμεν περιττήν, ἀφοῦ ὁ κόσμος γνωρίζει, ὅτι οἱ συνεργάται τοῦ κ. Σκόκου ἐφιλοτιμήθησαν νὰ τῷ ἀποστείλωσι ὅ,τι καλὸν εἶχε πρόχειρον ἕκαστος. Ἀλλ' ἀφοῦ τὰ πετράδια χρησιμεύουσι καὶ ὡς στυλοβάται προτομῶν ἀποτελουσῶν ἀληθῆ ἔκθεσιν λογίων, ἐπιτραπήτω ἡμῖν νὰ περιορισθῶμεν εἰς τὴν ἐξέτασιν ἢ μᾶλλον εἰς τὴν σχολίασιν ἑκάστης, παρακαλοῦντες τοὺς ἱστορικοὺς τοῦ μέλλοντος νὰ λάβωσιν ὑπ' ὄψει καὶ τὰ σχόλια ἡμῶν ὅταν ἔλθῃ ἡ ἡμέρα, καθ' ἣν θὰ μελετήσωσι τὰς μορφὰς τῶν λογίων τῆς συγχρόνου ἐποχῆς, ἵνα ἐξαγάγωσι πορίσματα χρήσιμα εἰς τὰς ἐρεύνας των.

*

Πρώτη παρουσιάζεται ἡ προτομὴ τοῦ κ. Ἰωάννου Καμπουρογλου, μία ἐκ τῶν ἀρίστων ἐπιτυχιῶν τοῦ ξυλογράφου οὐδὲν βεβαίως διεγείρασα παράπονον εἰς τὸν κύριόν της ἔχουσα τὰ προσόντα νὰ εὐχαριστήσῃ καὶ τὸν ἡκιστα ἐνθουσιῶντα ἐκ τῆς μορφῆς του καὶ . . . νὰ κεντήσῃ τὴν ζηλοτυπίαν πάντων τῶν ἀδικηθέντων! . . . μὲ ἄλλους λόγους οὐδεμίαν σχεδὸν προκαλοῦσα ἐπίκρισιν. Μὲ τὸ μέτωπον αἴθριον, ὁλοστρόγγυλος ὡς τὰ mots de la fin, ἅτινα δίκην βεγγαλικῶν φώτων τοποθετεῖ εἰς τὸ τέλος τῶν εἰδήσεων τῆς ἐφημερίδος του, ἵνα ταῖς δώσῃ χρῶμα, τοῦ ὁποίου οὐδεὶς ἄλλος γνωρίζει τὴν κατασκευήν. Φαίνεται ὀλίγον νεώτερος ἀλλά . . δὲν πειράζει: Ἡ ἱστορία ἂς τὸν παραλάβῃ ὅπως ἔχει.

*

Ὅσοι ἀγνοεῖτε τὴν μορφὴν τοῦ κ. Ἐμμ. Ροΐδου εἶνε περιττὸν νὰ δώσητε πίστιν εἰς τὸν ξυλογράφον τῆς εἰκόνος του. Θὰ εἶνε οὗτος ἢ ἐνθουσιώδης ἀναγνώστης του ἢ γενναιόφρων ἐχθρός του, καὶ εἶνε γνωστὸν πόσους ἐχθροὺς ἀριθμεῖ ὁ κ. Ροΐδης μεταξὺ τῶν . . . *ξυλογράφων*. Δυοῖν θάτερον. Ἢ τοῦτο συμβαίνει, ἢ ὑπῆρξεν ἐποχή, καθ' ἣν ὁ συγγραφεὺς τῆς Παπίσσης ἦτο ὡραῖος καὶ εἰς τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἀνάγεται ἡ εἰκών του. Ἀλλὰ τότε ἀποστέργει φαίνεται τὸ παρόν, καὶ προσκολλᾶται εἰς τὸ παρελθὸν ἐν τῷ ὁποίῳ τόσον ὡραίας ἔζησε σελίδας. Τὸν βεβαιοῦμεν ὅτι ἀδικεῖ τὸ ἐνεστώς. Καὶ ἂν δὲν ἀνεμιγνύετο εἰς τὰ γλωσσολογικά, τὰ ὁποῖα ἡμεῖς τοὐλάχιστον θεωροῦμεν διὰ τοὺς ἀνθρώπους τοῦ εἴδους του ὡς ἴσα πρὸς τὰς λέξεις τοῦ τυπικοῦ διατάγματος : «Τίθεται αὐτεπαγγέλτως εἰς ἀποστρατείαν ...» ἂν δὲν ἀνεμιγνύετο εἰς τὰ γλωσσολογικὰ διὰ τὰ ὁποῖα δὲν εἶνε ἀκόμη ὁ καιρός του, θὰ ἠδυνάμεθα νὰ τὸν βεβαιώσωμεν, ὅτι αἱ σελίδες παρὰ τὰς ὁποίας ἡ εἰκών του, περιέχουσι παλμοὺς ζωῆς διὰ τοὺς ὁποίους θὰ ζηλοτυπῇ ἡ ἐποχή, καθ' ἣν ἐφωτογραφήθη. Διὰ τὸν κ. Ροΐδην κυκλοφορεῦσι δύο ἀντίθετοι φῆμαι: Ὅτι ἔχει ὀλίγην κακίαν... διὰ τοὺς κακογράφους, ὅτι ἔχει πολλὴν ἀγαθότητα διὰ πάντας τοὺς ἄλλους. Ἡ εἰκών του μαρτυρεῖ κατὰ παραδοξότατον τρόπον περὶ τοῦ ἀληθοῦς τῆς φήμης ταύτης. Διαιρέσατε καθέτως εἰς δύο τὸ πρόσωπόν του. Ἐν τῷ δεξιῷ μέρει ἴδητε τὸν σκώπτην, τὸν ἐπικρητὴν, τὸν κακολόγον. Ἐν τῷ ἀριστερῷ ἀκριβῶς τὸ ἐναντίον.

*

Ἡ εἰκὼν τοῦ Ἀχιλλέως Παράσχου σοὶ λέγει : Εἶμαι ἐγὼ καὶ εἶμαι ποιητής. Καὶ ἂν δὲν ὑπῆρχε τὸ ὄνομά του κάτωθεν θὰ τὸ ἐμάντευες. Τὸν εἶδον ὀλίγας στιγμὰς πρὶν ἢ παρατηρήσω τὴν εἰκόνα του. Ἤδη εἶνε καταβεβλημένος, σκυθρωπός. Δύο τάφοι ἤνοιξαν, ἵνα κρύψωσι τὸ μειδίαμά του. Ἀλλὰ πρὸ διετίας ἀκόμη, ὅτε ἡ Μοῖρα δὲν εἶχε πλήξῃ τόσον ἐπωδύνως τὴν καρδίαν του, τοιαύτη ἀκριβῶς ἦτο ἡ μορφή του, ὑπερήφανος, γλυκεῖα, ποιητική.

*

Πρὸ τοῦ πολιοῦ ἱστορικοῦ ὀφείλομεν νὰ ἐξαντλήσωμεν ὅλην ἡμῶν τὴν αὐστηρότητα. Εἶνε ἴσως ἡ μόνη φορὰ, καθ' ἣν πλαστογραφεῖ τὴν Ἱστορίαν ὁ καθηγητὴς αὐτῆς. Ἐν Ἡμερολογίῳ τοῦ 1889 παρουσιάζεται τόσον νέος (σχετικῶς), τόσον ἐπιμελῶς ἐξυρισμένος μὲ τὴν κόμην τόσον καλῶς διηυθετημένην, ὥστε ἄνευ τοῦ ὀνόματος βεβαίως δὲν θὰ τὸν ἀνεγνωρίζομεν. Οὐδεμία ρυτὶς ἐπὶ τοῦ μετώπου του. Ὦ βεβαίως δὲν θὰ συνέγραψεν ἀκόμη τὴν *Ἱστορίαν τῆς Ἑλλάδος* καὶ εἶνε ἐπὶ λέξει *προϊστορικός*! Ἂν ἦτο ἄσχημος ὁ γλυκὺς καὶ χαρίεις πρεσβύτης, θὰ ἐθεωροῦμεν τὴν πλάνην ταύτην, εἰς ἣν θέλει νὰ παρασύρῃ τοὺς συγχρόνους καὶ τοὺς μεταγενεστέρους, ὡς ἓν τῶν προνομίων τῆς ἀσχημίας, περὶ ὧν γράφει· ἀλλὰ νῦν καθήκον ἡμῶν θεωροῦμεν νὰ καταγγείλωμεν τὴν εἰκόνα του καὶ νὰ εἰδοποιήσωμεν, ὅτι ἴσως ἦτο ἄλλοτε, ἀλλὰ τώρα δὲν εἶνε αὐτὸς ὁ κ. Κωνσταντῖνος Παπαρρηγόπουλος.

*

Ὁ κ. Ν. Γ. Πολίτης, καίτοι δὲν ἀνέγνωμεν οὐδαμοῦ στίχους του, θὰ μετήρχετο βεβαίως τὸν ποιητὴν ἄλλοτε καὶ τὸν παρακαλοῦμεν νὰ γνωστοποιήσῃ τὸ πότε, διὰ νὰ μάθωμεν τὴν ἐποχήν, ἣν θὰ ἀπαθανατίσῃ ἡ εἰκών του. Καὶ τί ποιητήν! Ὄχι αἰσθηματικὸν ἢ λάτριν τοῦ εἰδυλλίου, ἀλλὰ τραγικόν, *Ἀλφρέδον* τοῦ Παράσχου, ἄγριον, κεραυνοὺς ἐκτοξεύοντα ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν, μὲ μύστακας ἀνατριχιασμένους ... Καὶ ἐν τούτοις μεθ' ὅλην του τὴν παραφορὰν εἶνε αὐτὸς αὐτότατος, ὀλιγώτερον γλυκὺς ἢ συνήθως, ἀλλὰ καὶ νεώτερος ὀλίγον. Πρέπει νὰ παρατηρήσῃ καλῶς ἡ Ἱστορία κάτωθεν τῆς προτομῆς τὸ ὄνομα του, διότι ἄλλως εἶνε φόβος μὴ ἀπατωμένη ἐκ τῆς ἐπιγραφῆς τοῦ ἄρθρου του, ἐκλάβῃ αὐτὸν ὡς Ἀλέξανδρον τὸν Μέγαν!

*

Ὁ κ. Κόκκος δὲν εἶνε δίκαιον νὰ κατηγορηθῇ ὅτι κρύπτει τὰ χρόνια του, ἢ ὅτι παρίσταται ὡραιότερος ἐν τῇ πινακοθήκῃ. Ὄχι. Ἀπορεῖ τις μόνον πῶς ἐκ στόματος, οἷον τὸ ἐν τῇ εἰκόνι του, εἶνε δυνατὸν νὰ ἐξέλθωσι καλοὶ στίχοι, πῶς οὕτω προτεταμένη κεφαλὴ εἶνε δυνατὸν νὰ περιέχει πνεῦμα ζωηρὸν καὶ χαρίεν. Οὗτος εἶνε τὸ πρῶτον θῦμα καὶ ἀπ' αὐτοῦ ὁ κ. ξυλογράφος ἤρξατο χειρῶν ἀδίκων. Ὁμοιάζει πρὸς λαθὴν βακτηρίας ἢ καὶ ὀμβρέλλας κανονικώτατα εἰργασμένην. Στοιχηματίζομεν, ὅτι ἄγνωστος θεότης διέταξε τὸν κατασκευαστὴν νὰ τὸν κολακεύσῃ· τὰ ἴχνη φαίνονται ἀλλ' ἡ κολακεία πολλοὺς κατέστρεψε, ἓν δὲ τῶν θυμάτων της εἶνε καὶ ὁ ποιητὴς τῶν *Γελώτων*.

*

Ὅπου ἀποδεικνύεται, ὅτι ὁ κ. Ι. Ἰσιδωρίδης Σκυλίσσης ὑπῆρξε παχύς, σωματώδης, ὡς ἐκεῖ ἐπάνω. Τῷ συγχωροῦμεν τὴν κόμην τὴν μέλαιναν καὶ δασεῖαν, (ἐὰν ἦτο ψιλὴ θὰ τὴν ἀφῄρει μόνος του), τῷ συγχωροῦμεν τὴν λάμψιν ὡραίας φθινοπωρινῆς ἡμέρας, ἥτις καταυγάζει τὸ πρόσωπόν του, ἀλλὰ τὸ πάχος εἰς τὸν κ. Σκυλίσσην δὲν τὸ συγχωροῦμεν. Πρέπει νὰ γνωρίζωσιν οἱ μεταγενέστεροι ὅτι ὑπῆρξε τόσον λεπτὸς ὅσον ... αἱ ἐκφράσεις του, τόσον ἰσχνὸς ὅσον ... τὸ βαλλάντιόν μας ... τόσον διαφανὴς σχεδόν, ὅσον αἱ ἐρωμέναι τῶν ποιητῶν μας!

*

Πρὸ τοῦ κ. Σ. Κ. Σακελλαροπούλου οὐδὲν ἄλλο δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν ἢ ὅτι ὁ ξυλογράφος δύναται νὰ κάμῃ τὴν τύχην του πωλῶν τὴν βαφὴν, δι' ἧς καθιστᾷ μελαίνας τὰς γενειάδας. Κατὰ τὰ ἄλλα εἴμεθα σύμφωνοι.

*

Ὁ κ. Πολέμης φαίνεται μόλις ἐξυπνήσας. Ἀπόδειξις ὅτι ὁ ἀποτεινόμενος ἀμέσως: *Πρὸς τὴν Σελήνην* τὴν ἐρωτᾷ.

Χλωμὴ Σελήνη δὲν νυστάζεις ;

Ἡ εἰκών του ἐν τούτοις εἶνε ἐπιτυχὴς καὶ τὸν κολακεύει μάλιστα μεθ' ὅλας τὰς ἀντιθέσεις, ἃς παρουσιάζουσιν οἱ θολοὶ (ἐκ τῶν δακρύων) ὀφθαλμοί του πρὸς τὸν ἀρειμανίως ἀνεστραμμένον μύστακα.

*

Οἱ Κεφαλλῆνες φημίζονται ὡς ἀνδρεῖοι καὶ ριψοκίνδυνοι ἄνθρωποι, ὁ δὲ κ. Χ. Ἄννινος εἶνε γνήσιος Κεφαλλήν. Ἀληθῶς ἐδήλωσέ ποτε, ὅτι δὲν θὰ ἐμονομάχει οὐδὲ μὲ τὸν παραλυτικὸν τοῦ Εὐαγγελίου, διὰ τὸν ἀκρωτηριάσαντα ὅμως τὸ δεξιὸν αὐτοῦ οὖς, καταμωλωπίσαντα τὸ πρόσωπον καὶ στρεβλώσαντα τὰ χείλη του πρέπει νὰ κάμῃ μίαν ἐξαίρεσιν. Καὶ αὐτὸ τὸ γλυκὺ ἐναλλὰξ ἢ σκωπτικὸν μειδίαμά του ἀπεδίωξε καὶ αὐτὸ τὸ χρῶμα τῆς ἐπιδερμίδος του, χρῶμα καλοψημένου ἄρτου μετέβαλεν εἰς λευκόν, πάλλευκον ὁ ξυλογράφος. Ἂν ἔλειπεν ἡ εἰκὼν αὕτη, τίς οἶδε ποίου εἴδους ἐπιγράμματα θὰ ἐξηκόντιζε κατὰ τῶν ἄλλων ὁ χαριτολόγος συγγραφεὺς τοῦ κυρίου *Ἀναπόδου*. Ἤδη ὅμως ἐκεῖ ἀποκαθηλωμένη ἀλώπηξ χωρὶς οὐρὰν ἂς τηρῇ σιγὴν ἀφοῦ ἔνεκα τοῦ βάρους θὰ ἀδυνατῇ βέβαια νὰ κινήσῃ τὸ ἐξογκωθὲν κάτω χεῖλός του καὶ νὰ ἐκστομίσῃ ἔστω καὶ ἓν λογοπαίγνιον! Οἱ τεχνοκρῖται τοῦ μέλλοντος βλέποντες αὐτὸν θὰ συζητῶσι τί κρατεῖ εἰς τὸ στόμα. Ἀνάγκη νὰ τὸ δηλώσῃ, ἵνα μὴ ὑποθέσωσιν ὅτι τόσον ἐθύμωσεν εἰς τὴν θέαν τῆς εἰκόνος του, ὥστε... ἐδάγκασε τὴν γλῶσσάν του.

*

Εἶνε ἀληθὲς, ὅτι ἡ ἐν τῇ ξένῃ διαμονὴ τοῦ κ. Βικέλα ἀπετύπωσεν ἐπὶ τῆς μορφῆς του ξενικόν τι, ἀλλ' οὐδὲ ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ ἔζησεν οὐδὲ πρόεδρος ἐξελέγη ποτὲ τῶν Ἡνωμένων πολιτειῶν, ἵνα ὁμοιάζῃ πρὸς εὐσεβὲς τέκνον τοῦ Ἰσραὴλ ἢ πρὸς Ἀμερικανικὸν γραμματόσημον. Ὁμοιάζει ἐκτὸς τούτων καὶ πρὸς Γάλλον ναύτην καὶ πρὸς Χῖον ἔμπορον τῆς παλαιᾶς ἐποχῆς καὶ πρὸς Γερμανὸν Gastwirth· ἀλλὰ πρὸς σύγχρονον λόγιον καὶ δὴ τὸν κύριον Βικέλαν μεθ' ὅλην τὴν ἀκριβῆ ἀποτύπωσιν ὅλων τῶν χαρακτηριστικῶν πλὴν τῆς πλαστῆς γενειάδος του, δὲν ὁμοιάζει. Ἡ ἱστορία πρέπει νὰ τὰ λάβῃ ὑπὸ σημείωσιν ἅπαντα αὐτά.

[Ἕπεται τὸ τέλος].

Ἤμβ.

ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΑΣΜΑΤΑΤα ΝΙΣΥΡΟΥ

('Απόσπασμα ἐξ ἀνεκδότου μελέτης).

ΤΟ ΠΕΡΙΒΟΛΙ

Α'. Χορός.

Τίνος εἶν' τὸ περιολι
Τοῦτο ποῦ κρατοῦμεν ὅλοι;
Κ' ἔχει τὸ φραμόλ' λοάρι[2]
Καὶ τὴ γῆ μαργαριτάρι,
Κ' ἔχει δεδρικὰ περίσσια
Λεμονιαὶς καὶ κυπαρίσσια;

Β'. Χορός

Τ' ἄρχοντα τ' ('Αποστολίδη,[3]
Κ' ἔδωκέν το τοῦ γαμβροῦ του,
τ' ἄξου τ' ἀξαζούμενού του.[4]

Α'. Χορός.
('Αλλάζει τὸ μέλος).

'Σ τὴ πέρα 'δῶ 'ττὴ πέρα 'κεῖ
'Σ τὴ πέρα δίπλαν τοῦ χοροῦ
Μαντῆλιν ἠδρα· τίνος εἶν;

Β'. Χορός.

Καὶ τοῦ νεόγαμβρού μας εἶνε
Κ' ἔπεσεν ἀφ' τὰ λινά του
Κ' ἀφ' τὰ λινομέταξά του.

Α'. Χορός.

'Σ τὴ πέρα 'δῶ 'ττὴ πέρα 'κεῖ
'Σ τὴ πέρα δίπλαν τοῦ χοροῦ
Βατάνιν[5] ἠδρα· τίνος εἶν;

Β'. Χορός.

Καὶ τῆς νεόνυμφής μας εἶνε
Κ' ἔπεσεν ἀφ' τὰ λινά της
Κ' ἀφ' τὰ λινομέταξά της.

Α'. Χορός·

'Σ τὴ πέρα 'δῶ 'ττὴ πέρα 'κεῖ
'Σ τὴ πέρα δίπλαν τοῦ χοροῦ
Ζευγάρι πέρδικες κρατοῦν.

('Ο Β'. Χορὸς τὸ ἐπαναλαμβάνει).

Α'. Χορός.

Βρὲ 'γιειά σου 'γιειά σου νεόγαμπρε
Καὶ ποῦ τὴν ἐκυνήγησες
Αὐτὴν τὴν ροῦσα[6] πέρδικα
Τὴν ἔξασπρη τριανταφυλλιά.

Β'. Χορὸς.

'Από ταξειδιοῦ μου κατέβαινα,
Μίς 'ττὸ περιδλίν της τὴν εὕρηκα,
Τὰ βασιλικὰ της ἐπότιζε
Καὶ τοὺς δυόσμους της ἐκορφολόϊζε.

(Τοῦ λοιποῦ οἱ δύο χοροὶ ᾄδουσιν ὁμοῦ)

'Απάνω 'ς τὴ τριανταφυλλιὰ
Ἔκαμεν πέρδικα φωλιά,
Καὶ μπενοβγαίνει καὶ γεννᾷ,
Καὶ σειέται ἡ τριανταφυλλιά·
Καὶ πέφτουν τὰ τριαντάφυλλα
Πάνω 'ς τῆς νύμφης τὴν ποδιὰ
Μαεύγουν τα[7] οἱ ἄρχοντες,
Καὶ κάμνουν τα ροδόσταμο,
Καὶ ραίνουν νύμφη καὶ γαμβρὸ
Καὶ πενθερὰν καὶ πενθερό.

'Εστείλασι τοῦ νεόγαμβρου
Μαντῆλιν ἀφ' τὴν 'Αμοργό.

(Τὸ μέλος διάφορον)

Γύρου γύρου εἶν' πλεμένο
Τὴν ἀγάπη δχαζωσμένο.

Πάντα παρεκάλειν ἡ μάνα σου:
«Νά'ζουν καλογυμέ μου 'ττοὺς γάμους σου,
Τὸ παπαδολόϊ νὰ μαεψγετο
Καὶ τὸ γενολόϊ νὰ διαλέετο».[8]
Σ' ὅσους γάμους κ' ἂν ἐπῆα
Τέτοια νύμφη δὲν τὴν εἶδα,
Νάχῃ κούτελο Φεγγάρι
Μὰ χαρὰ κ' ἕνα καμάρι·
Νάχῃ τὴν χωρίστριαν τοῦα
Κάμπο μὲ τὰ κυπαρίσσια·
Ν' ἄχῃ φρύδια 'ς ἂν βατάνι
Σ' ἂν βαμμένα μὲ μελάνη·
Ν' ἄχῃ μμάτια μπαχουόρενα[9]
Μάουλα[10] τριανταφυλλένα
Ν' ἄχῃ βόντια[11] ράϊ ράϊ[12]
Σ' ἂν σχοινὶ μαργαριτάρι·
Ν' ἄχῃ χείλη 'ς ἂν φλιζάνι
κόκκινα 'ς ἂν τὸ μερζάνι[13]

(Τὸ μέλος διάφορον)

Καὶ πάλ' ἂς 'θιο[14] ὁ γάμος
Καὶ πάλ' ἂς λουλουδίσῃ,
Νὰ ξανελουλουδίσῃ·
Κ' ἂς μαραθοῦσιν οὗλοι
Ὅπου τὴν ἀγαποῦσα.
Καὶ πάλ' ἂς 'θιο' ὁ γάμος
Καὶ πάλ' ἂς λουλουδίσῃ,
Κ' ἂς μαραθοῦσιν οὗλοι,
Ὁποῦ τὴν ἐγυρεύγα.

Ν. Χ. ΑΝΔΡΙΩΤΑΚΗΣ

1. *Τὸν φράκτην.* 2. *Χρυσοῦν.* 3. *Τίθεται τὸ τοῦ ἑκάστοτε γαμβροῦ ὄνομα.* 4. *Ὅστις τῷ ἁρμόζει (ἀξίζει).* 5. *Γαϊτάνι· κόσμημα Τουρκικὸν ἐν εἴδει περιδεραίου.* 6. *Ξανθήν.* 7. *Μαζεύουν τα=συνάζουσι.* 8. *Συνδιελέγετο.*

9. *Στρογγύλα καὶ μεγάλα (αὐγουλωτὰ) βοῶπις.* 10. *Μάγουλα = παρειάς.* 11. *Δόντια.* 12. *Εἰς σειρὰν κανονικήν.* 13. *Κοράλλιον.* 14. *ἀθίσῃ=ἀνθίσῃ.*

Η ΝΥΞ ΚΑΙ Ο ΒΥΡΩΝ

I

Ὦ λαμπροστάτη νύξ
Στὸν ὕπνον τοὺς θνητοὺς δὲν ἦλθες νὰ καλέσῃς!

ΒΥΡΩΝ·

Πόσον ἤρεμος, πόσον ὡραία εἶνε ἡ νύξ! Αἱ φροντίδες καὶ τὰ ἔργα τῆς ἐπιμόχθου ἡμέρας ἔπαυσαν· ἡ τύρβη καὶ ὁ θόρυβος μετεβλήθησαν εἰς ἀνάπαυσιν, ἡ δὲ ταπεινὴ καὶ γλυκεῖα ἀναπνοὴ τῆς ἀθῳότητος πλήττει τὰ κεκμηκότα ὦτά μου. Ἡ ψυχή μου βεβυθισμένη εἰς σκέψεις ἀκροᾶται τῆς μελῳδίας τῆς πληρεστάτης γαλήνης, ἥτις εἶνε ὁ σιωπηλὸς ὕμνος, ὃν ἡ φύσις προσφέρει τῷ Δημιουργῷ αὐτῆς.

Ἡ πανσέληνος διατρέχει τὸν οὐρανόν· διάδημα ἐκ ποικίλων χρωμάτων στέφει τὸν ἀνέφελον αὐτῆς κύκλον καὶ στιλπνότατος ἀστὴρ χαράττει ἐν τῷ μέσῳ τοῦ οὐρανοῦ τὴν πορείαν αὐτῆς. Νέφη ἀερώδη ἐξαισίας καλλονῆς καὶ λευκότητος κυματίζουσι χαριέντως ἐν τῷ αἰθρίῳ αἰθέρι φαινόμενα ὡς μακάρια πνεύματα φωτιζόμενα ὑπὸ τοῦ ἀπαστράπτοντος φωτὸς τοῦ οὐρανοῦ· αἱ γλυκεῖαι αὖραι παίζουσαι μὲ τὰ σειόμενα φύλλα τῶν δένδρων δροσίζουσι τὸ κάτωχρον μέτωπόν μου, καὶ ψιθυρίζουσαι τὸν μυστικὸν αὐτῶν ἔρωτα εἰς τὰ ἄνθη τῆς νυκτὸς φέρουσιν ἐπὶ τῶν ἀοράτων αὐτῶν πτερύγων τὴν γλυκεῖαν εὐωδίαν πολλῶν καὶ ποικίλων ἀνθέων.

Φῶς καθαρώτερον τοῦ τῆς ἡμέρας ἐπαναπαύεται ἐπὶ τῶν λόφων, καὶ λευκή τις ὁμίχλη ἐξαπλοῖ ὡς ἀργυροῦν πέπλον τὴν κατάλευκον αὐτῆς ἐσθῆτα ἐπὶ τῆς θέας ἐκείνης, καλύπτουσα οὕτω τὰς ἀσχημίας αὐτῆς, καὶ ἀποκαθιστῶσα πᾶν ἀντικείμενον θελκτικώτερον ἢ τὸ λαμπρὸν τοῦ ἡλίου φῶς.

Ὦ λαμπρατάτη νύξ
Στὸν ὕπνον τοὺς θνητοὺς δὲν ἦλθες νὰ καλέσῃς!

Ἐν τοιαύτῃ νυκτί, ὅταν αἱ ἀκτῖνες τῆς σελήνης τρέμουσι σχεδὸν ἐπὶ τῆς ψηλαφητῆς παρουσίας ἑκάστου φύλλου, κάλλος ἢ ἄνθους ὁ ἐξοχώτερος τῶν ἄλλων ποιητῶν, ὁ Βύρων, ἐξύμνησε τὴν δόξαν τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος, διὰ τῶν ἑξῆς ἀθανάτων στίχων, ὧν μεταφρασιν παραθέτομεν ὧδε:

* * *

Εἶνε μεσονύκτιον· ἡ στρογγύλη καὶ λαμπρὰ σελήνη ρίπτει τὰς ὡραίας αὐτῆς ἀκτῖνας ἐπὶ τῶν σκιερῶν ὀρέων. Ὁ ζέφυρος μόλις ρυτιδοῖ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης, καὶ ἄνωθεν αὐτῆς ἐκτείνεται ὁμοιόχρους οὐρανός ὡς ἀπέραντος ὠκεανός, κεκοσμημένος διὰ φωτοβόλων νήσων ἀκτινοβολουσῶν δι' ἀφάτου, μεγαλοπρεποῦς, αἰθερίου λαμπρότητος.

Τίς εἶνε ὁ ἀναίσθητος ἐκεῖνος θνητός, ὅστις, θεωρῶν αὐτὰ ἐν πλήρει ὡραιότητι, δὲν ἐπανοφέρει τὰ λυπημένα αὐτοῦ βλέμματα ἐπὶ τῆς γῆς ζητῶν πτέρυγας, δι' ὧν νὰ πετάξῃ καὶ συνενωθῇ, εἰ δυνατόν, μετὰ τῆς ἀϊδίου αὐτῶν λαμπρότητος; Ἀμφοτέρων τῶν θαλασσῶν τὰ κύματα, γαληνιαῖα, διαφανῆ, κυανᾶ, ὡς ὁ τῆς ἀτμοσφαίρας ἀήρ, ἐπαναπαύονται, καὶ μόλις ὁ διακρινόμενος αὐτῶν ἀφρὸς ταράσσει τοὺς εἰς τὴν παραλίαν χάλικας, καὶ ὁ φλοῖσβος εἶνε ἠδὺς ὡς ὁ τῶν ρυάκων· Οἱ ἄνεμοι καταβεβαρυμένοι ὑπνώττουσιν ἐπὶ τῶν κυμάτων.

* * *

Ἐκεῖ πλησίον ὑπάρχουσι τὰ ἐρείπια ναοῦ ἀνεγερθέντος ὑπὸ χειρῶν πρὸ πολλοῦ λησμονηθεισῶν... Ὁ Ἄλπ κάθηται παρὰ τὴν βάσιν αἰόνος. Δὲν ἦσαν τοιοῦτοι οἱ ἥρωες, οὓς ἡ φαντασία του ἀνεγείρει. Οἱ μαχηταὶ ἐκεῖνοι, ὧν ἡ ἱερὰ κόνις ἀναπαύεται πέριξ αὐτοῦ, ἐπολέμησαν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τούτου, πεσόντες μάρτυρες ἀθάνατοι· καὶ ἤδη τὰ ὀνόματα αὐτῶν ζῶσιν ἐν τῇ πνοῇ τῆς αὔρας, ἐν τῷ φλοίσβῳ τῶν κυμάτων, καὶ τὰ δάση πληροῦνται ἐκ τῆς δόξης των. Ὁ ἄφωνος, μεμονωμένος καὶ ὑπόφαιος κίων ἀπαιτεῖ μετὰ τῆς ἱερᾶς αὐτῶν κόνεως δικαίωμά τι συγγενείας· ἡ σκιὰ αὐτῶν περιίπταται εἰς τὰ σκιερὰ ὄρη, ἡ μνήμη των λάμπει ἐν τῇ διαυγεῖ πηγῇ· τὸ ρεῖθρον καὶ ὁ μεγαλοπρεπὴς ποταμὸς ἀντιλαλοῦσι τὴν δόξαν αὐτῶν διὰ τῶν κυμάτων των. Ἡ γῆ αὕτη ἀνήκει εἰς τὴν δόξαν καὶ εἰς αὐτούς. Τὸ δὲ ὄνομά της εἶνε τὸ σημεῖον, δι' οὗ ἀνυψοῦται ὁ κόσμος, καὶ τοῦτο πρὸς πεῖσμα τοῦ καταπιέζοντος αὐτὴν ζυγοῦ.

Ὅταν ὁ ἄνθρωπος θελήσῃ
νὰ ἐπιδείξῃ ἡρωϊσμόν,
πρὸς τὴν Ἑλλάδα θ' ἀτενίσῃ
πρὶν ἢ συντρίψῃ τὸν ζυγόν.
Πρὸς τὴν Ἑλλάδα βλέπει, τρέχει ἐμπρὸς μὲ βίαν
νὰ ζήσ ἢ ν' ἀποθάνῃ μὲ τὴν Ἐλευθερίαν.

* * *

Καὶ ἐν τῷ *Μαυφρέδῳ*, περὶ οὗ ὁ Ἄγγλος κριτικὸς Οὐίλσων λέγει ὅτι ἑκάστη σελὶς γέμει πάθους καὶ φαντασίας, οὐ-

τωσὶ ἐξυμνεῖ τὴν νύκτα καὶ σὺν αὐτῇ τὸ ἀρχαῖον μεγαλεῖον τῆς Ρώμης.

Οἱ ἀστέρες λάμπουν ὅλοι, ἡ σελήνη στιλπνοτάτη
Γλυκοφέγγει εἰς τὰ ὄρη, ὦ ἐσπέρα τερπνοτάτη!
Τῆς νυκτὸς κατέστ' ἡ ὄψις δι' ἐμὲ οἰκειοτέρα
ἢ ἡ ὄψις τοῦ ἀνθρώπου καὶ αὐτῆς θελκτικωτέρα.
Τὴν ἀστερωπὸν σκιὰν της θεωρῶν ἐμοῦ ἐπάνω
Νέαν γλῶσσαν ἄλλου κόσμου ἀνευρίσκω καὶ μανθάνω.
Ἐνθυμοῦμαι νύκτα μίαν τῆς παρούσης παρομοίαν,
Ὅτε περιεπλανώμην νεαρὸς τὴν ἡλικίαν.
Τῆς παντοδυνάμου Ρώμης ἐν τῷ μέσῳ τῶν μνημείων,
Καὶ ἐντὸς τοῦ κολοσσαίου τῶν μεγάλων ἐρειπίων.
Ἐκυμάτιζον οἱ κλάδοι ζοφερῶς ἐκ τῶν ῥημάτων,
Ὑλακαὶ κυνῶν μακρόθεν ἐκ μικρῶν διαλειμμάτων,
Καὶ φωναὶ γλαυκῶν ἀντήχουν ἐκ τῶν παλαιῶν μεγάρων
Καὶ ᾠδαὶ σκοπῶν φυλάκων ἐκ τῶν οἴκων τῶν Καισάρων.
Αἱ κυπάρισοι ἐκόσμουν τὸν ὁρίζοντα πλησίον
Καὶ τῶν ἀθλητῶν ὁ κίρκος μεγαλοπρεπὲς μνημεῖον
Ἵστατο ἐνώπιόν μου, ἐρειπίου ἐντελείας
Λείψανον γιγαντιαῖον! ῥιπτουσα ἀέρων τὸ φῶς σου
Ἐ ωμάλυνας τὸ θράσος τῆς ψυχρᾶς σκηνῆς ἐμπρός σου.
Ὡραῖζουσα πᾶν ὅ,τι ἐκ τοῦ χρόνου ἠμαυροῦτο
Διεφύλαττες ὡραῖον πᾶν ὅ,τι ἤδη ἦν τοιοῦτο,
Μέχρις οὗ ἡ θέσις ὅλη ἐγκαθίστατο θρησκεία,
Κ' ἡ θνητὴ καρδία ἔνθους ἐν ἐκστάσει καὶ λατρείᾳ
Ἐθεώρει τὸν ἀρχαῖον δυναστῶν τὸ μεγαλεῖον
Ὧν εἰσέτι μᾶς διέπουν αἱ ψυχαὶ ἐκ τῶν μνημείων!.
Νὺξ τοιαύτη μία ἦτο—τὸ ἀναμιμνήσκομ' ἔτι
Παρόδῳ ἂν καὶ τόσα ἔκτοτε παρῆλθον ἔτη[1].

II

. . . . . Κύτταξε τοῦ οὐρανοῦ ὁ θόλος
πῶς εἶνε ὁλοκέντητος μ' ὁλόχρυσα δισκάκια
Καὶ τὸ μικρότερον τὸ φῶς ἀπ' ὅλα αὐτὰ ποῦ βλέπεις,
ὑμνολογεῖ 'σὰν ἄγγελος ἐκεῖ ὅπου κινεῖται,
εἰς τοὺς χοροὺς τῶν Χερουβὶμ μὲ τὰ ἀθῷα μάτια.
Κ' εἰς κάθε ἄυλην ψυχὴν εἶν' ἁρμονία τόση,
ἀλλ' ὅμως δὲν ἀκούεται ἐν ὅσῳ τὴν καλύπτει
αὐτ' ἡ φθαρτή, ἡ πήλινη καὶ πρόσκαιρη της σκέπη[2].

Ἐν τοιαύτῃ νυκτὶ λησμονοῦμεν τὸ ἐκ πηλοῦ σαρκίον, ἡ δὲ ψυχὴ ἡμῶν ὑψοῦται ἐπὶ τῶν πτερύγων τοῦ φωτὸς γαυριῶσα διὰ τὴν συναίσθησιν τῆς ἀθανασίας αὐτῆς. Καὶ καθὼς τὸ σκότος τῆς νυκτὸς ἀποκρύπτει μὲν τῆς θέας ἡμῶν ἀντικείμενα, ἅτινα ὡς ἐκ τῆς φύσεως αὐτῶν εἰσὶν ἐπίγεια καὶ πρόσκαιρα, ἀποκαλύπτει δ' ὅμως εἰς τὴν ἔκθαμβον καὶ καταγοητευμένην φαντασίαν μυρίους λαμπροὺς κόσμους, οὕτω καὶ νὺξ τοῦ θανάτου θὰ ἀποκαλύψῃ εἰς τὸ ἐλευθερωθὲν ἡμῶν πνεῦμα δόξας, ἃς *ὀφθαλμὸς οὐκ εἶδε καὶ οὖς οὐκ ἤκουσεν.*

Ἡ φαντασία ἡμῶν προεκτεινομένη καὶ φερομένη ἐπὶ πτερύγων ἀνέμων ἐξιχνηλατεῖ τὴν οὐρανίαν ὁδὸν ἑκάστου πλανήτου προσπαθοῦσα νὰ ἐννοήσῃ τὸν Μέγαν Αὐτουργὸν τοῦ σύμπαντος· εἶτα στρέφουσα τοὺς ὀφθαλμοὺς πρὸς τὰ ἔγκατα ἡμῶν ὀπισθοδρομεῖ συγκεχυμένη ἐκ τῆς παρουσίας ἐκείνου, οὗτινος τὸ σκότος εἶνε ὡς τὸ φῶς τῆς μεσημβρίας. Βλέπομεν τὰ ἐξαίσια ἔργα τῶν χειρῶν του, τοὺς λαμπροὺς πλανήτας στρεφομένους περὶ τὰς τροχιὰς αὐτῶν, συστήματα ἐπὶ συστημάτων περιστρεφόμενα πέριξ κοινοῦ τινος κέντρου· τὸν ἀπαστράπτοντα αὐτοῦ θρόνον, τὸ ἀπεριόριστον σύμπαν κινούμενον ἐν τάξει ὑπὸ μόνου τοῦ λόγου τῆς δυνάμεως αὐτοῦ. Ἀκροώμεθα «τῆς βροντώδους μουσικῆς τῶν σφαιρῶν», καὶ συγκρίνοντες τὸν ἡμέτερον πλανήτην, ὅστις δέν εἶνε ἢ μικρόν τι μόριον ἐν τῇ δημιουργίᾳ παραβαλλόμενος πρὸς τὰ ἄλλα αὐτοῦ θαυμάσια ἔργα, ἐκφωνοῦμεν, «τί ἐστὶν ἄνθρωπος, ὅτι μιμνήσκῃ αὐτοῦ; ἢ υἱὸς ἀνθρώπου ὅτι ἐπισκέπτῃ αὐτόν;»

Ἀπηύδησα ἐκ τοῦ ματαίου ἀγῶνος ὅπως συλλάβω τὸ ἄπειρον· ἡ ψυχή μου ἐπανέρχεται εἰς ἐμαυτόν, ἡ δὲ ἐνθύμησις λαμβάνει καὶ πάλιν τὴν λυπηρὰν διήγησιν.

Προσφιλέσταται καὶ λίαν γνωσταὶ σκιαὶ περιίπτανται πρὸ τῆς φαντασίας ἡμῶν, οἰκεῖαι φωναὶ ψιθυρίζουσιν εἰς τὰ ὦτα γλυκεῖς φθόγγους, καὶ ἀόρατοι χεῖρες φιλικῶς συσφίγγουσι τὰς ἡμέτερας, ὀφθαλμοὶ ἐπὶ πολὺν χρόνον κλεισθέντες εἰς τὸν ὕπνον τοῦ θανάτου παρατηροῦσιν ἡμᾶς μετὰ στοργῆς ἐκ τῶν οὐρανίων αὐτῶν μονῶν. Φαντασιώδης καὶ λαμπρὰ συνοδεία περιπλανᾶται καὶ ἀκροᾶται μεθ' ἡμῶν τῆς γλυκείας μελῳδίας τῆς νυκτός. Σκηναί, ἐν αἷς ἄλλοτε ἔλαβε μέρος, ἀνανεοῦνται ἐν τῇ φαντασίᾳ, καὶ ἐλπίδες ἐπὶ πολὺν χρόνον ἐνταφιασθεῖσαι ἐν τῇ λήθῃ ἐγείρονται ὡς φάσματα ἐκ τῆς περιστοιχιζούσης σκοτίας καὶ χλευάζουσιν ἡμᾶς διὰ τῆς οὐρανίας αὐτῶν καλλονῆς. Ἡμεῖς δὲ πικρὰ χέομεν δάκρυα, διότι ἡ λαμπρὰ αὕτη ὀπτασία δὲν εἶνε ἢ πρόσκαιρον ὄνειρον. ὅπερ μετὰ τὴν ἐπάνοδον τῆς πρωΐας ἐξαλειφθήσεται. Ἡμεῖς δὲ θὰ ἀξακολουθήσωμεν μόνον τὴν ἔρημον καὶ σκολιὰν τοῦ βίου ὁδόν.

Ἐν τούτοις τὰ πάντα δὲν εἶνε ὄνειρον· φωτοβόλοι ἄγγελοι ἵστανται πέριξ ἡμῶν, καὶ ὅταν ἡ νὺξ τοῦ θανάτου ἄρῃ τὸν ἐκ σαρκὸς πέπλον, τότε θὰ ἴδωμεν τὴν δόξαν τοῦ ἀοράτου.

Γ. Δ. Κ.

1. Κατὰ μετάφρ. κ. Γκρὴν.
2. Ὁ «Ἔμπορος τῆς Ἐνετίας» μετάφρ. κ. Βικέλα.

HODDER M. WERSTROPP

ΟΙ ΤΑΦΟΙ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΩΝ

Ὁ πρὸς τοὺς νεκροὺς σεβασμὸς καὶ ἡ ὀφειλομένη ἐκπλήρωσις τῶν ἐπικηδείων τελετῶν εἰσὶ διακριτικὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ ἀνθρώπου πάσης ἐποχῆς καὶ πάσης χώρας. Παρ' Ἕλλησι καὶ Ῥωμαίοις μεγάλη ἀπεδίδετο σπουδαιότης εἰς τὸν ἐνταφιασμὸν τοῦ νεκροῦ, διότι, ἐὰν πτῶμά τι ἔμενεν ἄταφον, ἐπιστεύετο ὅτι τὸ πνεῦμα τοῦ μετασταντος ἐπλανᾶτο ἐπὶ ἑκατὸν ἔτη περὶ τὴν Στύγα. Ἕνεκα τούτου ἔθιμον θρησκευτικὸν κατέστη τὸ ῥίπτειν χῶμα ἐπὶ οἱουδήποτε ἀτάφου σώματος, ὅπερ τυχὸν ἤθελέ τις συναντήσῃ. Τοῦτο ἐθεωρεῖτο ἐπαρκές, ὅπως ἐξιλεώσῃ τοὺς καταχθονίους θεούς. Οἱ ἀρχαιότεροι τάφοι ἦσαν οἱ τύμβοι (tumulus) ἢ σωροὶ χώματος ἐπὶ τοῦ νεκροῦ. Τὸ εἶδος τοῦτο ἡ φύσις ὑπέδειξε τῷ ἀνθρώπῳ κατὰ τὴν πρώτην τῆς ἀναπτύξεώς του βαθμίδα. Δύο εἴδων ἀρχικοὶ τάφοι ὑπάρχουσιν, οἵτινες προφανῶς ἀνέρχονται εἰς τὴν ἀπωτάτην ἀρχαιότητα, οἱ ὑπέργειοι καὶ οἱ ὑπόγειοι. Οἱ διὰ σωροῦ χώματος θεωρητέοι ὡς τὸ ἁπλούστερον καὶ ἀρχαιότερον εἶδος τῆς ταφῆς. Τὸ τοιοῦτον εἶδος τῆς ταφῆς ἦτο παγκόσμιον ἐν πᾶσι τοῖς πρωτογόνοις ἔθνεσι. Τοιαῦτα ἦσαν τὰ μνημεῖα τὰ ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων ἀνεγειρόμενα ἐπὶ τῶν σωμάτων τῶν ἡρώων των. Οἱ σωροὶ οὗτοι ἀπαντῶνται ἐν πάσῃ χώρᾳ. Αἱ πυραμίδες, αἵτινες εἶνε ἡ τελειότερα λιθίνη ἀνάπτυξις τοῦ εἴδους τούτου τῆς ταφῆς, δὲν εἶνε τῇ Αἰγύπτῳ μόνον εἰδική. Παραδείγματα ὑπογείων τάφων εὕρηνται ἐν Αἰγύπτῳ, Ἐτρουρίᾳ, Ἑλλάδι[1]. Ἐπὶ τῶν τῆς Αἰγύπτου καὶ Ἐτρουρίας καταφαίνεται ἔκτακτος ἐργασία πρὸς ἀνασκαφὴν καὶ κατασκευὴν τῶν ὑπογείων τούτων κατοικιῶν τῶν νεκρῶν.

ΑΙΓΥΠΤΙΑΚΟΙ

Αἱ πυραμίδες ἦσαν τάφοι. Τὰ μνημεῖα ταῦτα ἦσαν ἡ τελευταία διαμονὴ τῶν βασιλέων καὶ τῶν μελῶν τῶν βασιλικῶν οἰκογενειῶν καὶ τῶν ἐπιφανῶν τοῦ κράτους ἀνδρῶν. Ἀπαντῶνται δὲ μόνον ἐν τῇ κάτω Αἰγύπτῳ. Ἐν τῇ ἄνω Αἰγύπτῳ πλεῖστοι λάκκοι λελατομημένοι ἐν τοῖς ὄρεσι τῆς Θηβαΐδος ἐδέχοντο τοὺς νεκρούς.

Οὐδὲν δύναται νὰ ὑπερβῇ κατὰ τὴν μεγαλοπρέπειαν καὶ ἐπιμέλειαν τῆς τε ἀνασκαφῆς καὶ διακοσμήσεως τοὺς βασιλικοὺς τούτους τάφους. Ἡ εἴσοδος αὐτῶν ἐπιμελῶς κεκλεισμένη ὑπεδηλοῦτο συχνάκις διὰ προσώπου κατεσκευασμένου ἐπὶ τῆς πλευρᾶς τῆς πυραμίδος. Πλεῖται δίοδοι ὑπὸ βαθέων φρεάτων καὶ μεγάλων προδόμων συχνάκις διατεμνόμεναι ἔφερον τέλος συχνότατα διὰ κεκρυμμένων εἰσόδων πρὸς τὸ μέγα δωμάτιον, ἐν ᾧ ἔκειτο ὁ σαρκοφάγος, γενικῶς κατεσκευασμένος ἐκ γρανίτου, βασάλτου ἢ ἀλαβάστρου. Αἱ πλευραὶ ὁλοκλήρου τοῦ κοιλώματος ὡς καὶ ἡ ὀροφὴ ἐκαλύπτοντο δι' εἰκόνων, κεχρωματισμένων διὰ γλυφῶν καιϊερογλυφικῶν ἐπιγραφῶν, ἐν αἷς συχνότατα τὸ τοῦ ἀποθανόντος βασιλέως ὄνομα ἐπανελαμβάνετο. Αἱ παραστάσεις αὗται ἀπεικονίζουσι γενικῶς τὰς ἐπικηδείους τελετάς, τὴν κηδείαν, τὴν ἐπίσκεψιν τῆς ψυχῆς τοῦ θανόντος εἰς τὰς πρωτίστας θεότητας, τὰς εἰς ἑκάστην αὐτῶν προσφορᾶς, τέλος τὴν παρουσίασιν αὐτῆς παρὰ τοῦ προστατεύοντος αὐτὴν θεοῦ εἰς τὸν ὑπέρτατον θεὸν τοῦ Αἰγυπτιακοῦ ᾅδου. Ἡ λαμπρότης τῶν ἔργων τούτων καὶ ὁ πλοῦτος καὶ ἡ ποικιλία τῆς διακοσμήσεως αὐτῶν εἰσὶν ἀνώτερα ἢ ὅσον δύναται τις νὰ φαντασθῇ. Αἱ μορφαί, ἂν καὶ πολυάριθμοι, εἰσὶ συχνάκις κολοσσιαίου

1. Ἐν Κεγχρεαῖς τῆς Κορινθίας καὶ παρὰ τὸ Λυγουριὸ τῆς Ἐπιδαυρίας.

μεγέθους. Συνήθως μέσῳ τῶν ἐπικηδείων παραστάσεων μίγνυνται σκηναὶ τοῦ πολιτικοῦ βίου· ἐπ' αὐτῶν ὡσαύτως εἰκονίζονται ἐργασίαι ἀγροτικαί, οἰκιακαὶ ἐνασχολήσεις, μουσικοὶ χοροὶ καὶ ἔπιπλα θαυμασίας μεγαλοπρεπείας· ἐπὶ τῆς στεγάσεως παρίστανται συνήθως ἀστρονομικὰ ἢ ἀστρολογικὰ ἀντικείμενα.

Τάφοι τινὲς τῆς 18ης δυναστείας καὶ τῶν μετέπειτα εὑρέθησαν ἐν τῇ κοιλάδι τοῦ Μπιμπὰν - ελ - Μολούκ παρὰ τὴν δυτικὴν πλευρὰν τῆς πεδιάδος τῶν Θηβῶν. Εἰς τῶν λαμπροτέρων εἶνε ὁ ὑπὸ τοῦ Belzoni ἀνοιχθείς, καὶ νῦν γνωστὸς ὡς ὁ τοῦ Ὀσίριδος Μενεφθὰ τῆς 19ης δυναστείας. Κατωφερὴς δίοδος ἄγει πρός τι δωμάτιον, ὅπερ ἐκαλεῖτο «Αἴθουσα Καλλονῆς». Βαδίσας πρὸς τὰ πρόσω καὶ διελθὼν σειρὰς δωματίων ὁ Belzoni εὗρε αἴθουσαν μεγάλην θολωτὴν περιέχουσαν τὸν σαρκοφάγον, τὸν φέροντα τὸ σῶμα τοῦ μονάρχου, καὶ ἤδη ἐν τῷ Μουσείῳ τοῦ σὶρ Ἰωάννου Soane εὑρισκόμενον. Ἡ ὅλη ἔκτασις τῶν ἀλλεπαλλήλων τούτων δωματίων καὶ διόδων ἐκοιλάνθη εἰς μῆκος 320 ποδῶν ὑπὸ τὸν βράχον, εἶνε δὲ ἀφθόνως κεκαλυμμένη διὰ τῶν συνήθως ἐν τοῖς τοιούτοις ἐπικηδείοις δωματίοις ἀπαντωμένων ζωγραφιῶν καὶ ἱερογλυφιῶν. Οἱ τάφοι τῶν ἄλλων βασιλέων, Ραμψὴ Γ' καὶ Ραμψὴ Μιαμσὶν παρουσιάζουσι παρομοίαν σειρὰν δωματίων καὶ διόδων, πλήρων ζωγραφιῶν καὶ γλυφῶν ἀτελευτήτου ποικιλίας, τινὲς τῶν ὁποίων ἀπεικονίζουσι τὰ ἀπορρητότερα μυστήρια τῆς Αἰγυπτιακῆς θρησκείας· ἀλλ' ὡς ὁ κ. Φέργουσσον λέγει, ἡ μεγαλοπρέπεια αὐτῶν τῶν τάφων ἀποτελεῖται μᾶλλον ἐκ τῶν κοσμουσῶν τοὺς τοίχους ζωγραφιῶν ἢ ἐκ τῆς ἀρχιτεκτονικῆς αὐτῶν.

Οἱ ἰδιῶται ἐνεταφιάζοντο ἀναλόγως τῆς τάξεως καὶ τῆς περιουσίας των. Οἱ τάφοι των λελατομημένοι ὡσαύτως, συνέκειντο ἐξ ἑνὸς ἢ πλειόνων δωματίων κεκοσμημένων εἰκόσι καὶ γλυφαῖς· τὸ τελευταῖον ἐμπεριεῖχε τὸν σαρκοφάγον καὶ τὴν μουμίαν· Κατὰ τὸν σὶρ G. Wilkinson ἦσαν ἰδιοκτησία τῶν ἱερέων, ἀρκετὸς δ' ἀριθμὸς αὐτῶν ἦτο πάντοτε ἕτοιμος, ἡ δ' ἀγορὰ αὐτῶν ἐγένετο ταχέως, διότι αἱ εἰκόνες ἢ αἱ ἐπιγραφαὶ ὑπῆρχον. Τὸ μόνον δ' ἀπαιτούμενον ἦτο ἡ προσθήκη τοῦ ὀνόματος τοῦ ἀποθανόντος καὶ τις ἔκθεσις ἀφορῶσα τὴν οἰκογένειαν καὶ τὸ ἐπάγγελμά του. Ἐπὶ τῶν τάφων τούτων ἀπεικονίζοντο σκηναὶ γεωργικαί, τὰ ἐπαγγέλματα τοῦ λαοῦ, ἐν συντόμῳ αἱ ποικίλαι τῶν Αἰγυπτίων ἐνασχολήσεις, χρησιμεύουσαι τρόπον τινὰ ὡς ἐπιτομὴ τοῦ ἀνθρωπίνου βίου, καὶ δυνάμεναι νὰ χρησιμεύσωσι ὡς τάφοι οἱουδήποτε. Οἱ τοῦ Μπενὶ-Χασσὰν τάφοι εἰσὶ ἀρχαιότεροι τῶν τῶν Θηβῶν. Μεταξὺ τούτων τάφος τις μονάρχου ἢ ἐπαρχιακοῦ διοικητοῦ εἶνε τῆς ἐποχῆς Ὀσιρτάσινος τοῦ Α'. Οἱ τοῖχοι τοῦ τάφου τούτου καλύπτονται διὰ σειρᾶς παραστάσεων, ἀπεικονιζουσῶν τὰς συνήθεις ἐνασχολήσεις καὶ τὰς καθημερινὰς ἀσχολίας τοῦ θανόντος, καὶ σαφηνίζουσῶν οὕτω τὰ ἤθη καὶ ἔθιμα τῶν Αἰγυπτίων τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. Αἱ ἀπεικονίσεις αὗται εἰσὶν εἶδος ἐπιτομῆς τοῦ βίου ἢ σταδίου τοῦ ἀνθρώπου, πρὶν ἢ οὗτος εἰσαχθῇ εἰς τὰς τῶν νεκρῶν κατοικίας. Διὰ τῶν παραστάσεων τούτων ἐσκόπουν νὰ ὑποδείξωσι ὅτι ὁ ἀποθανὼν ἀκριβῶς ἐξετέλεσε τὰ ἐπιβαλλόμενα αὐτῷ ἐκ τῆς θέσεώς του καθήκοντα καὶ ἀσχολίας ὡς καὶ τὰ πρὸς τὰ θεῖα. Ἐγγὺς τῆς μεγάλης πυραμίδος εἰσὶ τάφοι τινὲς ἰδιωτικοί, ἀνήκοντες τὸ πλεῖστον εἰς ἱερεῖς τῆς Μέμφιδος. Πλεῖστοι τῶν τάφων τούτων ἔχουσι ψευδεῖς εἰσόδους, τινὲς δὲ κοιλώματα, ὧν τὸ στόμιον ἐπὶ τῆς στέγης τοῦ τάφου. Οἱ τοῖχοι τῶν τάφων τούτων καλύπτονται ὑπὸ τῶν συνήθων εἰκόνων παριστασῶν τὰ κοινὰς τοῦ ἀπαθανόντος ἀσχολίας.

ΜΟΥΜΙΑΙ

Ἡ ἀρχὴ τοῦ ταριχεύειν τοὺς νεκροὺς ποικιλοτρόπως ἐπεξηγήθη. Ὅταν ὅμως θεωρήσωμεν, ὅτι τὸ τοιοῦτον ἀπετέλει μέρος τῆς θρησκευτικῆς πίστεως τῶν Αἰγυπτίων, καὶ ὅτε ἐγένετο ὡς ἀμοιβὴ εἰς τὸν ἐναρέτως διελθόντα τὸν βίον του, ὅπως τὸ σῶμα αὐτοῦ μείνῃ ἀναλλοίωτον καὶ ἀγήρατον μετὰ θάνατον ἐν τῷ τάφῳ, ὡς τοῦτο γίνεται δῆλον ἐκ τῆς ἑξῆς ἐπιγραφῆς, τῆς ἀπαντωμένης ἐν τῇ «Βίβλῳ τῶν νεκρῶν» καὶ γεγραμμένης ἄνωθεν τῶν ὑπὸ τοῦ μεγάλου Θεοῦ εὐνοηθέντων πνευμάτων: «*Τὰ ἐνταῦθα καταλειφθέντα σώματα θὰ κοιμηθῶσιν ἐς ἀεὶ ἐν τοῖς τάφοις των, καὶ θὰ εὐφραίνωνται ἐπὶ παρουσίᾳ τοῦ παντοδεράμου Θεοῦ*», τότε γίνεται δῆλον ὅτι οἱ Αἰγύπτιοι ἐταρίχευον τὰ σώματα, ὅπως ἐξασφαλίσωσιν αὐτοῖς αἰωνίαν ὕπαρξιν. Τινὲς ἐνόμισαν ὅτι ἡ ἔλλειψις ἐδάφους διὰ κοιμητήρια καὶ αἱ ἐν τοῖς ὄρεσι γενόμεναι ἀνασκαφαὶ πρὸς ἐξαγωγὴν ὑλικοῦ διὰ τὰ γιγαντιαῖα οἰκοδομήματα τῆς Αἰγύπτου ἠνάγκασαν αὐτοὺς νὰ καταφύγωσι εἰς τὴν ταρίχευσιν. Ἕτεροι πάλιν θεωροῦσιν τὸ ἔθιμον τοῦτο προελθὸν ἐκ λόγων ὑγιεινῆς χάριν τῶν ἐπιζώντων. Κατὰ τὸν κ. Gliddon ἡ ταρίχευσις προηγήθη κατὰ πᾶσαν πιθανότητα τῆς ἐγέρσεως πυραμίδων καὶ τάφων, διότι λείψανα μουμιῶν εὑρέθησαν ἐντὸς τῶν ἀρχαιοτέρων αὐτῶν· πράγματι δὲ αἱ πρῶται μούμιαι ἐνεταφιάζοντο ἐν τῇ ἄμμῳ πρὶν ἢ οἱ Αἰγύπτιοι ἀποκτήσωσι τὰ ἀναγκαιοῦντα ἐργαλεῖα πρὸς λάξευσιν τάφων ἐν τοῖς βράχοις. Ὁ ἀρχαιότερος τρόπος τῆς ταριχεύσεως ἦτο ἁπλούστατος. Τὰ σώματα προπαρασκευάζοντο διὰ νάτρου, ἢ ἀπεξηραίνοντο ἐν κλιβάνοις, καὶ περιετυλίσσοντο διὰ μαλλίνων ὑφασμάτων. Βραδύτερον ἕκαστος ἐπαρχιακὸς ναὸς ἔσχε ἴδιον ἐργαστήριον ταριχεύσεως. Τὰ σώματα παρεδίδοντο τοῖς ἱερεῦσι πρὸς ταρίχευσιν, μετὰ ἑβδομήκοντα δὲ ἡμέρας ἀπεδίδοντο τοῖς φίλοις αὐτῶν, ὅπως μεταφερθῶσι εἰς τὸν τόπον τοῦ ἐνταριασμοῦ. Ὁ τρόπος τῆς ταριχεύσεως ἐξήρτητο ἐκ τῆς τάξως καὶ τῆς θέσεως τοῦ ἀποθανόντος. Τρία ἦσαν τὰ εἴδη τῆς ταριχεύσεως· τοῦ πρώτου δαπάνη ἦτο ἓν τάλαντον ἀργυροῦν (περὶ τὰς 6,000 δρ.)· τοῦ δευτέρου 22 μναῖ, (περὶ τὰς 2,000 δρ.)· τοῦ δὲ τρίτου εὐθηνοτάτη. Ὁ δὲ τρόπος τῆς ταριχεύσεως οὕτω πῶς ὑπὸ τοῦ Ἡροδότου περιγράφεται.

«Ἐπεὰν δὲ ταῦτα ποιήσωσι, οὕτω ἐς τὴν ταρίχευσιν κομίζουσιν· εἰσὶ δὲ οἱ ἐπ' αὐτῷ τούτῳ κατεστάται καὶ τέχνην ἔχουσι ταύτην· οὗτοι, ἐπεάν σφι κομισθῇ νεκρός, δεικνύσι τοῖσι κομίσασι παραδείγματα νεκρῶν ξύλινα, τῇ γραφῇ μεμιμημένα, καὶ τὴν μὲν σπουδαιοτάτην αὐτέων φασὶ εἶνε τοῦ οὐκ ὅσιον ποιεῦμαι τὸ οὔνομα ἐπὶ τοιούτῳ πρήγματι ὀνομάζειν, τὴν δὲ δευτέρην δεικνύουσι ὑποδεεστέρην τε ταύτης καὶ εὐτελεστέρην, τὴν δὲ τρίτην εὐτελεστάτην· φράσαντες δὲ πανθάνονται παρ' αὐτῶν κατὰ ἣν τινα βούλονται σφι σκευασθῆναι τὸν νεκρόν· οἱ μὲν δὴ ἐκποδὼν μισθῷ ὁμολογήσαντες ἀπαλλάσσονται, οἱ δὲ ὁπολειπόμενοι ἐν οἰκήματι ὧδε τὰ σπουδαιότατα ταριχεύουσι· πρῶτα μὲν σκολιῷ σιδήρῳ διὰ τῶν μυξωτήρων ἐξάγουσι τὸν ἐγκέφαλον, τὰ μὲν αὐτοῦ οὕτω ἐξάγοντες, τὰ δὲ ἐγχέοντες φάρμακα· μετὰ δὲ λίθῳ Αἰθιοπικῷ ὀξεῖ παρασχίσαντες παρὰ τὴν λαπάρην, ἐξ ὧν εἷλον τὴν κοιλίην πᾶσαν, ἐκκαθήραντες δὲ αὐτήν καὶ διηθήσαντες οἴνῳ φοινικηίῳ αὖτις διηθέουσι θυμιήμασι τετριμμένοισι, ἔπειτα τὴν νηδὺν σμύρνης ἀκηράτου τετριμμένης καὶ κασίης καὶ τῶν ἄλλων θυμάτων πλὴν λιβανωτοῦ πλήσαντες συρράπτουσι ὀπίσω· ταῦτα δὲ ποιήσαντες ταριχεύουσι λίτρῳ, κρύψαντες ἡμέρας ἑβδομήκοντα· πλεῦνας δὲ τούτων οὐχ ἧσσον ταριχεύειν· ἐπεὰν δὲ παρέλθωσι αἱ ἑβδομήκοντα, λούσαντες τὸν νεκρὸν κατειλίσσουσι πᾶν αὐτοῦ τὸ σῶμα σινδόνος βυσσίνης τελαμῶσι κατατετμημένοισι, ὑποχρίοντες τῷ κόμμι· τῷ δὴ ἀντὶ κόλλης τὰ πολλὰ χρέωνται Αἰγύπτιοι· ἐντεῦθεν δὲ παραδεξάμενοι μὲν οἱ προσήκοντες ποιεῦνται ξύλινον τύπον ἀνθρωποειδέα, ποιησάμενοι δὲ ἐσερηνοῦσι τὸν νεκρόν, καὶ κατακλιήσαντες οὕτω θησαυρίζουσι ἐν οἰκήματι θηκείῳ, ἱστάντες ὀρθὸν πρὸς τοῖχον· οὕτω μὲν τοὺς τὰ πολυτελέστατα σκευάζουσι νεκρούς, τοὺς δὲ τὰ μέσα βουλομένους, τὴν δὴ πολυτελείην φεύγοντας σκευάζουσι ὧδε· ἐπεὰν τοὺς κλυστῆρας πλήσωνται τοῦ ἀπὸ κέδρου ἀλείμματος γινομένου, ἐν ὧν ἔπλησαν τοῦ νεκροῦ τὴν κοιλίην, οὔτε ἀναταμόντες αὐτὸν οὔτε ἐξελόντες τὴν νηδύν, κατὰ δὲ τὴν ἕδρην ἐσηθήσαντες καὶ ἐπιλαβόντες τὸ κλύσμα τῆς ὀπίσω ὁδοῦ ταριχεύουσι τὰς προκειμένας ἡμέρας, τῇ δὲ τελευταίῃ ἐξιεῖσι ἐκ τῆς κοιλίης τὴν κεδρίην τὴν ἐσῆκαν πρότερον· ἡ δὲ ἔχει τοσαύτην δύναμιν, ὥστε ἅμα ἐωυτῇ τὴν νυδὴν καὶ τὰ σπλάγχνα κατατετηκότα ἐξάγει· τὰς δὲ σάρκας τὸ λίτρον κατατήκει, καὶ δὴ λείπεται τοῦ νεκροῦ τὸ δέρμα μοῦνον καὶ τὰ ὀστέα· ἐπεὰν δὲ ταῦτα ποιήσωσι, ἀφ' ὧν ἔδωκαν οὕτω τὸν νεκρόν, οὐδὲν ἔτι πρηγματευθέντες· ἡ δὲ τρίτη ταρίχευσίς ἐστι ἥδε, ἡ τοὺς χρήμασι ἀσθενεστέρους σκευάζει· συρμαίῃ διηθήσαντες τὴν κοιλίαν ταριχεύουσι τὰς ἑβδομήκοντα ἡμέρας καὶ ἔπειτα ἀπ' ὧν ἔδωκαν ἀποφέρεσθαι».[1]

Ὁ σὶρ G. Wilkinson δίδει ἐκτενεστέρας πληροφορίας καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὸν μᾶλλον δαπανηρὸν τρόπον τῆς ταριχεύσεως. Τὸ σῶμα προπαρασκευασθὲν διὰ τῶν καταλλήλων ἀρωμάτων καὶ φαρμάκων περιετυλίσσετο διὰ λινῶν ἐπιδέσμων ἐχουσῶν πολλάκις μῆκος 1,000 ὑαρδῶν. Εἶτα περιεκλείετο ἐντὸς ναστοχάρτου προπαρεσκευασμένου διὰ τὸ ταριχευόμενον σῶμα. Τὸ ναστόχαρτον τοῦτο ἦτο πλουσίως κεκοσμημένον καὶ κεκαλυμμένον ἔμπροσθεν διὰ λιθαρίων καὶ ὑάλων βεβαμμένων, μετὰ χάριτος προσηρμοσμένων, ἐπὶ δὲ τοῦ προσώπου ἔφερε χονδρὸν φύλλον χρυσοῦν, καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐκ μίλτου. Τὰ τρία ἢ τέσσαρα κιβώτια τὰ ὁποῖα ἀλληλοδιαδόχως ἐκάλυπτον τὸ ναστόχαρτον ἦσαν παρομοίως κεκοσμημένα δι' εἰκόνων καὶ ἐπιχρυσωμάτων, τὸ δ' ὅλον περιεκλείετο ἐν σαρκοφάγῳ λιθίνῳ ἢ ξυλίνῳ, ἀφθόνως κεκοσμημένῳ γλυφαῖς καὶ εἰκόσι. Τὰ κιβώτια ταῦτα ὡς καὶ αἱ θῆκαι, ἐποίκιλλον κατά τε τὸ σχῆμα καὶ τὸν πλοῦτον ἀναλόγως τῆς ὑπὸ τῶν φίλων τοῦ ἀποθανόντος γενομένης δαπάνης. Τὰ οὕτω τεταριχευμένα σώματα ἦσαν γενικῶς ἱερέων διαφόρων βαθμῶν. Ἐνίοτε καὶ τὸ σῶμα αὐτὸ ἐκαλύπτετο χρυσοῖς φύλλοις· ἄλλοτε ὁλόκληρον τὸ σῶμα τὸ πρόσωπον ἢ τὰ βλέφαρα· ἐνίοτε δὲ μόνον οἱ ὄνυχες. Ἐν πολλαῖς περιπτώσεσιν τὸ σῶμα ἢ τὸ ναστόχαρτον ἐζωραΐζοντο διὰ πολλῆς δαπάνης, αἱ δ' ἐξωτερικαὶ θῆκαι ἐλάχιστα ἦσαν ἐζωραϊσμέναι· τινὲς πάλιν προετίμων τὴν ἐξωτερικὴν ἐπίδειξιν πλουσίων θηκῶν καὶ σαρκοφάγων. Μουμίαι τινὲς εὑρέθησαν ἔχουσαι τὸ πρόσωπον κεκαλυμμένον διὰ προσωπείου ἐξ ὑφάσματος τελείως προσαρμοζομένου ἐπ' αὐτοῦ, καὶ οὕτω πως κεχρωματισμένου, ὥστε νὰ ὁμοιάζῃ πρὸς τὸν τεθνεῶτα, καὶ νὰ ἔχῃ τὴν χροιὰν τοῦ δέρματος αὐτοῦ· αἱ τοιαῦται κατὰ τὸν σὶρ G. Wilkinson εἰσὶ πιθανῶς Ἑλληνικῆς ἐποχῆς. Αἱ Ἑλληνικαὶ μουμίαι διέφερον συνήθως τῶν Αἰγυπτιακῶν ὡς πρὸς τὸν τρόπον τῆς διευθετήσεως τῶν ἐπιδέσμων, τῶν βραχιόνων καὶ τῶν κνημῶν. Οὐδεμία Αἰγυπτιακὴ μουμία εὑρέθη ἔχουσα δεδεμένα τὰ μέλη χωριστά, ὡς αἱ Ἑλληνικαί. Ἐπὶ τοῦ στήθους ἐτίθετο συνήθως κάνθαρος εἰς ἄμεσον μετὰ τῆς σαρκὸς ἐπαφήν. Ὅτε οἱ κάνθαροι οὗτοι ἦσαν λίθινοι, αἱ ἀναπεπταμέναι πτέρυγές των ἦσαν κατεσκευασμέναι ἐκ μολύβδου ἢ ἀργύρου. Τὸ αὐτὸ ἔμβλημα ἐτίθετο ἐπὶ τοῦ ναστοχάρτου ἢ τῆς θήκης ἀκριβῶς ἄνωθεν τοῦ στήθους, σημαῖνον τὴν προστατίδα ἐπήρειαν τῆς θεότητος. Μακρὰ σειρὰ ἱερογλυφικῶν, ἄχρι τοῦ προσώπου ἐκτεινομένη, ἀνέγραφε συνήθως τὸ ὄνομα καὶ τὴν ἰδιότητα τοῦ θανόντος καὶ τὰς πρὸς τοὺς Θεοὺς προσφορὰς αὐτοῦ· ἕτεροι δ' ἐγκάρσιοι σειραὶ ἐπανελάμβανον τὰ τῶν πρώτων, περιλαμβάνουσαι προσφορὰς πρὸς ἄλλους Θεούς. Ἐπὶ τοῦ στήθους ἐτίθετο ἡ μορφὴ τῆς Νέφθυος μὲ ἀναπεπταμένας τὰς πτέρυγας, προστατεύουσα τὸν τεθνεῶτα. Ἱεραὶ θῆκαι, λέμβοι καὶ ἄλλα πράγματα διετίθεντο ἐν διαφόροις διαμερίσμασι, συχνότατα δὲ ὁ Ὄσιρις καὶ ἡ Ἶσις, ὁ Ἄνσυβις καὶ ἄλλαι θεότητες. Ἐντισι περιπτώσει ἡ Ἶσις παρίστατο ἐναγκαλιζομένη τοὺς πόδας τῆς μουμίας, μετὰ τῆς ἰδιαζούσης ταύτης ἐπιγραφῆς: «Ἐναγκαλίζομαι τοὺς πόδας σου». Ἐπὶ τῶν ἀνδρῶν προσεκόλλων ἐπὶ τοῦ πώγωνός των γένειον, ἡ δ' ἀπουσία αὐτοῦ ἐδήλου τὴν μουμίαν γυναικός.

[Ἕπεται συνέχεια].

1. Ἡροδότου. Βιβλ. Η. Κεφ. 86 — 88.

ΟΛΓΑ

ΜΥΘΙΣΤΟΡΙΑ ΛΟΥΔΟΒΙΚΟΥ ΕΝΩΑ

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

Α'

— Οὔφ! ἐξ παιγνίδια, χωρὶς νὰ εἴπωμεν μίαν λέξιν, εἶνε πολὺ μονότονον! ἀνέκραξεν ἡ μικρὰ βαρωνὶς δὲ Μερσέϋ, ρίπτουσα ἐπὶ τῆς τραπέζης τὸ παιγνιόχαρτον, ὅπερ ἐγίνετο αἰτία τῆς τελευταίας της ἀπωλείας. Ἐν πρώτοις ἐγὼ δὲν ἠμπορῶ νὰ παίζω χωρὶς νὰ ὁμιλῶ.

— Οὔτε νὰ ὁμιλῆτε χωρὶς νὰ παίζητε! εἶπε μετὰ τοῦ πονηροῦ αὐτῆς μειδιάματος ἡ κ. κόμησσα δ' Ἐρλάνγκ, ἡ φιλοφρονεστέρα οἰκοδέσποινα, ἥτις παρέσχε ποτὲ τοῖς φίλοις της αἴθουσαν ἐπιεικῆ καὶ φιλόξενον· ἀλλά, ἐξηκολούθησεν αὕτη στρεφομένη πρὸς τρίτον τινὰ παίκτην, πρέπει νὰ ὁμολογήσωμεν, ὅτι ὁ κ. δ' Ἀβεζὰκ ὑπῆρξεν ἀκριβέστατος, καὶ ὅτι ἔπαιξε μετὰ μοναδικῆς αὐστηρότητος.

— Καὶ ὡς ἐκ τούτου κερδίζω πεντήκοντα ...

— Θὰ προετίμων νὰ σᾶς πληρώσω ἑκατὸν καὶ νὰ ἤσθε ὀλιγώτερον παίκτης. Εἶνε κρῖμα νὰ βλέπῃ τις ἄνθρωπον ἔξυπνον ὡς ὑμᾶς νὰ χάνῃ τὰς ὡραιοτέρας του ὥρας παρὰ τράπεζαν χαρτοπαιγνίου.

— Μεθ' ὑμῶν, κυρία μου, οὐδέποτε χάνει τις τὸν καιρόν του.

— Καὶ νὰ μὴ προσέχῃ πλέον εἰμὴ εἰς τὰς τέσσαρας κυρίας ... τῶν χαρτίων.

— Αὗται θὰ μὲ καταστήσωσιν ὀλιγώτερον δυστυχῆ ἀπὸ τὰς ἄλλας ...

— Σᾶς ἐγνώρισα πολὺ ἀργά! Λέγουσιν, ὅτι ἄλλοτε ἤσθε μᾶλλον ἀξιαγάπητος ...

— Φεῦ! καὶ εἰς τί χρησιμεύει νὰ εἶνέ τις ἀξιαγάπητος, ὅταν παρῆλθε πλέον ὁ καιρὸς τῆς ἀγάπης;

— Θέλετε νὰ δώσωμεν πίστιν εἰς τὸν λόγον σας τοῦτον;

— Εἶνε γεγονός!

— Τότε ἂς ἀφήσωμεν τὴν ὁμιλίαν αὐτήν, καὶ ἐνῷ θὰ πίνωμεν τὸ τέϊον διηγήθητέ μας ἱστορίαν τινὰ ἐξ ἐκείνων ...

— Τὰς ὁποίας διηγεῖσθε τόσον εὔμορφα!

— Ἂν εἶνε ἐνδιαφέρουσα σᾶς κρατῶ εἰς τὸ δεῖπνον καὶ δὲν φεύγετε μέχρι τῆς αὔριον. Θὰ παίξητε ὅλην τὴν νύκτα· ἀλλά, βαρωνίς, ἀφαιρέσατε τὰ χαρτία ἀπὸ τὰς χεῖράς του! Καὶ τώρα τὴν ἱστορίαν!

— Ὑπακούω, ἀφοῦ ἔχω τὸ μαχαῖρι εἰς τὸν λαιμόν!

— Καὶ τοὺς ἀγκῶνας ἐπὶ τῆς τραπέζης!

— Γνωρίζετε, κυρίαι μου, εἶπε τέλος ὁ κ. δ' Ἀβεζάκ, ὅτι διῆλθον τὸ πάρελθὸν θέρος ἐν Μόσχᾳ. Κυριακὴν τινὰ λίαν πρωὶ ἐπανηρχόμην εἰς τὴν πόλιν ἐν τῇ ἀμαξῃ τῆς πριγκιπίσσης Σερμιτέφ, παρ' ἡ ἐτύγχανον τῆς χαριεστέρας καὶ ἐντελεστέρας φιλοξενίας, φιλοξενίας Ρωσσικῆς. Ἡ πριγκίπισσα ἦτο μαζί μου. Ἀλλ' ἐπειδὴ εἶν' λίαν εὐσεβής ...

— Δὲν θὰ εἶνε ἀπὸ πολλοῦ καιροῦ, ἐψιθύρισεν ἡ κ. δ' Ἐρλάγκ.

— Ὁ καιρὸς δὲν σημαίνει τίποτε, καὶ βεβαίως ὁ οὐρανὸς χαίρει πολὺ περισσότερον διὰ τὴν ἐπάνοδον μιᾶς ἀποπλανηθείσης ἀμνάδος ἢ διὰ τὴν ἀθῳότητα ἑκατὸν προβάτων, ἅτινα οὐδέποτε ἀπεμακρύνθησαν τοῦ ποιμνίου των. Ἄλλως τε μὴ λησμονεῖτε, κυρίαι μου, ὅτι θὰ συγχωρηθῶσι πολύ, ὅσαι ἠγάπησαν πολύ.

— Ὅσαι ... καὶ ὅσοι;

— Ἐλπίζομεν τοὐλάχιστον. Ἐπεστρέφομεν λοιπὸν εἰς Μόσχαν διὰ τὴν λειτουργίαν, ὡς πράττουσιν οἱ ἀληθεῖς ὀρθόδοξοι. Οἱ ἀπειράριθμοι κώδωνες τῆς ἀρχαίας μητροπόλεως πασῶν τῶν Ρωσιῶν, προσκαλοῦντες τοὺς πιστοὺς εἰς τὰς ἐκκλησίας, ἐπλήρουν τὸν ἀέρα διὰ τῆς ποιητικῆς αὐτῶν μελῳδίας, ἣν καθίστα γλυκυτέραν ἡ ἀπόστασις, καὶ τὰς ψυχάς μας διὰ τῆς βαθείας ἐκείνης καὶ ἀκουσίας συγκινήσεως, ἥτις εἰς πολλοὺς ἀνθρώπους συνοδεύει πάντοτε τὰς ἐκδηλώσεις τοῦ θρησκευτικοῦ αἰσθήματος. Θὰ ἐλέγομεν κατὰ πᾶσαν πιθανότητα πολλὰ πράγματα νέα, ἅτινα κατὰ πρῶτον ἠσθανόμεθα, ὅτε ἡ ἅμαξά μας διεσταυρώθη μετὰ ταχυδρομικοῦ ὀχήματος, συρομένου μετ' ἐκτάκτου ταχύτητος ὑπὸ τριῶν ἵππων ἐπὶ τῆς λεωφόρου τῆς Τούλα, ἐφ' ἧς εὑρισκόμεθα, ἀλλ' ἐρχομένου ἐκ τῆς πόλεως, πρὸς ἣν ἡμεῖς διηυθυνόμεθα. Ἐκλινα νὰ ἴδω διὰ τῆς θυρίδος, καὶ εἰς τὸ βάθος τοῦ ὀχήματος διέκρινα δύο κοράσιδας ἀπὸ ἓξ μέχρις ἑπτὰ ἐτῶν μικροκαμωμένας καὶ λεπτάς, κρατούσας ἐντὸς τῶν μικρῶν των χειρῶν τὰς χεῖρας γυναικὸς μελανείμονος ὡς αὗται. Δὲν ἠδυνήθην νὰ παρατηρήσω τὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ προσώπου των· εἶδον μόνον καστανὴν κόμην, βαθυχρόους ὀφθαλμοὺς καὶ πρόσωπον μικρόν, ἔχον τὴν ὠχρότητα τοῦ μαρμάρου.

Οὕτω διαφαινομένη ἐν τῇ τοῦ κρίνου λευκότητί της, ἣν ἀνεδείκνυεν ἔτι μᾶλλον ἡ ἀντίθεσις τῆς πενθίμου αὐτῆς περιβολῆς καὶ ἔχουσα ἔνθεν κἀκεῖθεν τὰ δύο μικρὰ κοράσια, τὰ ὁποῖα ἐφαίνοντο γονυπετῆ ἑκατέρωθεν αὐτῆς, ὡμοίαζε πρὸς Παναγίαν μὲ δύο ἀγγέλους εἰς τοὺς πόδας της. Ἡμιεξαπλωμένη εἰς τὸ βάθος τῆς ἁμάξης, ἥτις τὴν ἔφερεν ὡς ὀπταστίαν, ἡ ἄγνωστος ἐκείνη γυνὴ θὰ προσείλκυε παντὸς τὴν προσοχήν· ἐκέντησε δὲ ζωηρότατα τὴν ἰδικήν μου.

Ἐστράφην πρὸς τὴν πριγκίπισσαν ὅπως τὴν ἐρωτήσω· τὴν εἶδον κλίνουσαν τὴν κεφαλήν, ἵνα ἀντιχαιρετίσῃ τὴν ταξιδιώτιδα, διέκρινα δὲ ἐν τῇ μορφῇ της διαβατικήν τινα ἔκφρασιν τρυφερᾶς ἀγάπης καὶ συμπαθείας, ἥτις δὲν ἦτο συνήθης εἰς τὸ ὡραῖον· ἀλλ' ὑπερήφανον πρόσωπόν της.

— Γνωρίζετε τὴν γυναῖκα ταύτην πριγκίπισσα; Μοὶ ἐπιτρέπετε νὰ ἐρωτήσω ποία εἶνε;

— Ὅλη ἡ Μόσχα τὴν γνωρίζει καὶ θὰ ἠδύνατο νὰ σᾶς ἀπαντήσῃ ἐπίσης καλῶς ὅπως καὶ ἐγώ. Εἶνε καλὴ καὶ θελκτικωτάτη γυνή, ἀξία τῆς ἀγάπης ἑκάστου καὶ τοῦ σεβασμοῦ πάντων.

— Τότε ἕνεκα τοῦ πένθους της βεβαίως δὲν τὴν συνήντησα οὐδαμοῦ.

— Ναί... ἴσως... ὄχι ἀκριβῶς ἐν τούτοις!

Εἰς τὰς λέξεις ταύτας μικρά τις ταραχὴ διέκοψε τὴν φράσιν τῆς πριγκίπισσης.

— Μοὶ ὁμιλεῖτε ὡς σφίγξ, ἀπήντησα, καὶ δὲν ἔχω τὸ πνεῦμα τοῦ Οἰδίποδος.

— Τόσον χειρότερον δι' ὑμᾶς. Αἱ γυναῖκες ἀρέσκονται νὰ μαντεύωνται, ὅταν δὲν θέλουσι νὰ ὁμιλῶσι καὶ δὲν τὰς εὐχαριστεῖτε βεβαίως ἂν τὰς ἀναγκάσητε νὰ σᾶς εἴπωσιν ἐκεῖνο, ὅπερ ἔχουν τὴν διάθεσιν ν' ἀποσιωπήσωσι. Μάθετε λοιπόν, ἀφοῦ ὅλα θέλετε νὰ τὰ γνωρίζητε, ὅτι ἀγαπῶσιν, ἐκτιμῶσιν, ἐν ἀνάγκῃ δὲ καὶ θαυμάζουσι τὴν γυναῖκα, ἣν πρὸ ὀλίγου συνηντήσαμεν, ἀλλ' ὅτι ἐπὶ πολὺ οὐδ' ἐσκέφθησαν νὰ τῇ ἀνοίξωσι τὰς αἰθούσας των.

— Ἀ! γενεὰ ὑπερήφανος, δὲν τὴν ἐθεωρεῖτε ἴσως ἀρκούντως εὐγενῆ;

Ἡ πριγκίπισσα μοὶ ἔρριψε βλέμμα, ἐνῷ ἔλαμψεν ἄπασα ἡ ὑπερηφάνεια τῆς γενεᾶς της καὶ προσέθηκε·

— Ἀπατᾶσθε εἰς τοῦτο, Ἰακωβῖνε! Εἶνε εὐγενὴς ἐπίσης ὅσον καὶ ἐγώ. Κατάγεται ἐκ τῶν Βολγουένων· συνδέεται πρὸς τοὺς μεγαλητέρους οἴκους μας.

— Τότε ἐννοῶ ἔτι ὀλιγώτερον. Ἐξηγήσατέ μοι ἀκόμη ὀλίγον... καὶ δὲν θὰ ἐννοήσω πλέον καθόλου

— Λοιπὸν θὰ εἶμαι σαφεστέρα. Συνέβη δυστύχημά τι ἐν τῷ βίῳ τῆς Ὄλγας!

— Ὦ! Τότε, διηγήθητέ μου! λατρεύω τὰς γυναῖκας, αἵτινες ἔπαθον δυστύχημά τι ἐν τῷ βίῳ των...

— Ἕνεκα τούτου, φαίνεται, ζητεῖτε νὰ ταῖς παράσχητε ἓν, ὅταν δὲν ἔχουσι...

— Καὶ ὑμεῖς πριγκίπισσα! ἄφετε τὰς ἀδίκους ταύτας συκοφαντίας εἰς τοὺς στενούς μου ἐχθροὺς καὶ εἰπατέ με ταχέως τὴν ἱστορίαν τῆς Ὄλγας.

Προσηγγίζομεν ἤδη εἰς τὰς πρώτας οἰκίας τοῦ προαστείου καὶ ἡ ἅμαξα ἔτρεχε, ἢ μᾶλλον ἐπήδα μετὰ θορύβου ἐπὶ τοῦ ἀνωμάλου λιθοστρώτου, οἱ δὲ κώδωνες, ἐπαναλαμβάνοντες ἐκ νέου τὰς προσκλήσεις των, ἀντήχουν οὕτως ἐν τῇ πόλει, ὥστε θὰ ἐκάλυπτον τὴν φωνὴν ῥήτορος πολὺ ἰσχυροτέρου τῆς πριγκιπίσσης.

— Ἐὰν νομίζητε, εἶπεν αὕτη βήχουσα ὀλίγον, ὅτι τὸ στῆθός μου δύναται νὰ διαγωνισθῇ πρὸς τὰς κωδωνοκρουσίας ταύτας... θὰ εὑρεθῶ εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ μεταβῶ πάλιν εἰς Ἔρας κατὰ τὸ προσεχὲς θέρος.

— Τέρμα, τὸ ὁποῖον σᾶς τρομάζει, διότι ἐκεῖ μ' ἐγνωρίσατε.

— Τὸ ταξείδιον θὰ εἶνε τοὐλάχιστον τώρα περιττόν, ἀπήντησε μειδιῶσα. Ἄλλως ἐφθάσαμεν. Καίτοι δὲ αἱ ὀρέξεις σας παρέρχονται τόσον ταχέως, ἐὰν κατὰ σύμπτωσιν αὐτὴ εἶνε μᾶλλον διαρκής, θὰ προσπαθήσω νὰ τὴν ἱκανοποιήσω.

— Ἡ πριγκίπισσα μετέβη κατ' εὐθεῖαν εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Ἁγίου Βασιλείου, ἔνθα συνήθως ἤκουε τὴν λειτουργίαν. Ἤμην ἀρκετὰ πιστὸς καθολικός, ὥστε νὰ μὴ τὴν συνοδεύσω εἰς ἐκκλησίαν ὀρθόδοξον· ἀφ' ἑτέρου ὅμως ἤμην ἐπίσης ἱκανῶς περίεργος, ὅπως ὑπάγω νὰ τὴν παραλάβω ἐγὼ αὐτὸς εἰς τὴν θύραν τοῦ ναοῦ της.

— Ἰδού, εἶπεν αὕτη διακρίνουσά με, προθυμία, ἥτις ἠδύνατο νὰ κολακεύσῃ τὴν ματαιότητα συγγραφέως· ἀλλὰ γνωρίζω νὰ ἐξοικονομήσω ἐντυπώσεις, ὡς οἱ ὑμέτεροι ἐπιφυλλιδογράφοι τοῦ συρμοῦ καὶ ν' ἀναβάλω τὴν συνέχειαν εἰς τὸ προσεχὲς φύλλον.

— Τὴν ἀρχὴν θέλετε νὰ εἴπητε.

Εἰσήλθομεν καὶ εὕρομεν συνδαιτημόνας ἀναμένοντας ἡμᾶς εἰς τὸ πρόγευμα. Κατηράσθην τοὺς ἀδιακρίτους τούτους. Τέλος, περὶ τὴν 2 ὥραν, ἀπῆλθον καὶ ἐμείναμεν μόνοι καὶ ἐλεύθεροι. Ἡ πριγκίπισα μὲ ὡδήγησεν ἐν μικρᾷ αἰθούσῃ, ἧς τὰ παράθυρα ἔβλεπον ἐπὶ κήπου ἐκτεταμένου.

— Βλέπετε, μὲ ἠρώτησεν, ἐκ τοῦ ἄλλου μέρους τοῦ τοίχου τὰς κυπαρίσσους ἐκείνας, ὧν ὑπερέχει ὁ μέγας πλάτανος; Εὑρίσκεται ὄπισθεν αὐτῶν κομψὸν μέγαρον, τοῦ ὁποίου ἐὰν κύψητε ὀλίγον θὰ ἴδητε τὴν χρυσοπράσινον ὀροφήν. Ἐκεῖ ἐξετυλίχθησαν αἱ πρῶται σκηναὶ τοῦ δράματος, ὅπερ θὰ σᾶς διηγηθῶ. Εἰς μεσότοιχος, βλέπετε, μᾶς χωρίζει ἀπὸ τῆς τραγῳδίας.

— Καὶ εἰς ποῖον ἀνήκει λοιπὸν τὸ μέγαρον τοῦτο;

— Εἰς τὴν πριγκίπισσαν Ἀλεξάνδραν Βαρίνσκυ, ἣν γνωρίζετε. Ἀλλὰ καὶ τοι πριγκίπισσα ἡ Ἀλεξάνδρα τὴν φοράν ταύτην ὑπεδύθη ἁπλούστατα πρόσωπον μυστικοσυμβούλου.

— Θὰ εἶχε καὶ αὐτὴ τὰ κέρδη της ἐν ἄλλαις εὐκαιρίαις.

— Καὶ πράγματι ἀνήκει εἰς οἰκογένειαν, ἥτις ἐπιτρέπει παρομοίας ὑποθέσεις· ἀλλὰ θὰ μάθητε ἐκ τῆς διηγήσεώς μου, ὅτι καίτοι πλουσία καὶ ὡραία οὐδέποτε ἠθέλησε νὰ ὑπανδρευθῇ, ὅτι ἔδειξε πάντοτε ὑψίστην ἀφοσίωσιν διὰ τὴν οἰκογένειάν της καὶ ὅτι ὑπάρχουσιν ἴσως ἐν τῇ ζωῇ της ἐν γένει καὶ σελίδες τινὲς μυστηριώδεις. Ἐν τούτοις τὸ ἐπαναλαμβάνω εἰς τὸ πεῖσμα τοῦ ἐκλεκτοῦ ὀνόματος τῆς περιουσίας καὶ τῶν προσωπικῶν της προτερημάτων, κατήντησε, κατὰ τὴν γνώμην μου τοὐλάχιστον, νὰ ὑποδύηται πρόσωπον συμπληρωματικόν. Εἶνε πολὺ ταπεινωτικὸν, ἀλλ' ἡμεῖς δὲν θὰ τὴν σωφρονίσωμεν. Ἐμείνατε ἀρκετὸν χρόνον εἰς Πετρούπολιν καὶ εἰς Μόσχαν, ὥστε θὰ ἠκούσατε βεβαίως νὰ γίνηται λόγος περὶ τοῦ πρίγκιπος Παύλου Βαρίνσκυ. Εἶνε ἢ μᾶλλον ἦν, διότι ἀπέθανε πρὸ δύο περίπου ἐτῶν, ὁ ἀδελφὸς τῆς Ἀλεξάνδρας. Ὑπάρχουσιν ἄνθρωποι ἐπὶ τῶν ὁποίων ἡ φύσις καὶ ἡ τύχη διαγωνίζονται νὰ ἐξαντλήσωσι τὰς εὐνοίας των. Τὰ χαϋδεμένα ταῦτα τῆς μοίρας διὰ παντὸς καλοῦ ἐπροικοδοτήθησαν ὑπὸ τῆς γύμφης, ἥτις ὑπῆρξεν ἡ ἀνάδοχός των. Ὅ,τι οἱ φιλόσοφοι καὶ οἱ δημοκρατικοὶ καλοῦσι τύχην ἐκ γενετῆς, τὸ ἔχουσι ὡς καταγόμενοι ἐξ οἴκου ἐνδόξου. Φέρουσιν ὄνομα, ὅπερ κατ' οὐδὲν εἶνε κατώτερον τοῦ βασιλικοῦ, εἶνε γενναῖοι καὶ ἄμεμπτοι, ὅπως ὁ χάλυψ τῶν ξιφῶν των, ὡραῖοι ὅσον τὰ τέκνα τοῦ ἔρωτος· εἰς ὅλα δὲ ταῦτα τὰ δῶρα ἡ τυφλὴ θεὰ προσθέτει ἀκόμη ἀπεράντους ἰδιοκτησίας, ὁπόθεν ἀντλοῦσιν εἰσοδήματα ἐπαρκῆ διὰ τὰς μᾶλλον ἀκορέστους ὀρέξεις.

Τοιοῦτος ἦτο ὁ Βαρίνσκυ. Ἡ καλλονὴ τοῦ Λοβελὰς, τὸ πνεῦμα καὶ ἡ γοητεία τοῦ Ρισελιέ. Ἀνδρεία ἀποδειχθεῖσα δι' ἑκατὸν ἄθλων. Ἥρως ἐν τοῖς πεδίοις τῆς μάχης καὶ ἐν ταῖς αἰθούσαις. Γαῖαι διὰ τῶν ὁποίων ἐν Γαλλίᾳ θὰ ἐκάμνετε ἐπαρχίας. Ὑποτελεῖς—ὅτε οἱ χωρικοὶ ἀνῆκον εἰς ἡμᾶς καὶ μόνους—ἱκανοὶ νὰ ἐκτελέσωσι τὰς κινδυνωδεστέρας τῶν ἰδιοτροπιῶν των. Καὶ ἐν ταῖς φλεψὶ τὸ ἀρχαῖον αἷμα Ρουρὶκ τοῦ ἱδρυτοῦ τῆς ἡμετέρας αὐτοκρατορίας, δι' ὃ καὶ ἔλεγε κάποτε μετὰ τὸ δεῖπνον, ὅτι οἱ Ρωμανὼφ πρὸ αὐτοῦ οὐδὲν ἄλλο ἦσαν ἢ τυχαῖοι εὐγενεῖς.

Ὁ ἥρως μου, ὅστις δὲν ἦτο οὐδὲ καλλίτερος οὐδὲ χειρότερος τῶν ἄλλων ἀνθρώπων, διήγαγε τὸν βίον, ὃν θὰ διήγε καὶ πᾶς ἄλλος ἐν τῇ θέσει του. Ἔσχε μάλιστα ἐποχήν τινὰ φρικώδους παραφορᾶς, καθ' ἣν ἐρρίφθη ἐν μυρίαις ἀσωτίαις οὐδένα θέτων φραγμὸν εἰς τὰς ὀρέξεις του, δοῦλος πανίσχυρος τῶν παθῶν του, συμμάχους ἔχων τὰ θέλγητρα τῆς μορφῆς καὶ τὴν ἀκένωτον πηγὴν τοῦ χρυσίου του. Ὤθησε τὴν σπαταλὴν μέχρι τοῦ ἀπροχωρήτου, καὶ τὴν παραλυσίαν μέχρι τοῦ σκανδάλου· οὐδεὶς δὲ ἠδύνατο νὰ προίδῃ ποῖον θὰ ἦτο τὸ τέρμα ὅλων τούτων, διότι ἀντὶ νὰ εὑρίσκῃ τὸν κόρον ἐν τῇ ἡδονῇ, ὅπως πᾶς ἄλλος, τοὐναντίον νέαν αὕτη τῷ ἐγέννα δίψαν καὶ φλόγα.

Ἡ ἀδελφή του, ἥτις ἐπηγρύπνει πάντοτε ἐπ' αὐτοῦ μακρόθεν, καὶ τὸν περιέβαλλε πάντοτε διὰ τῆς ἀφωσιώσεώς της, ἡ ἀδελφή του ἤλπισεν, ὅτι ἐν τῷ γάμῳ θὰ εὕρισκε τὴν σωτηρίαν του. Δὲν ἀξιῶ ὅτι ἠπατᾶτο. Ὁ γάμος φέρει συνήθως σωτηρίαν μεταβολὴν ἐν τῷ βίῳ τῶν νέων. Τὰ χείλη, ἅτινα ἐκάησαν προσεγγίζοντα τὸ φλέγον ποτήριον τῶν ἡδονῶν, εὑρίσκουσιν εὐάρεστόν τινα καὶ δροσερὰν γλυκύτητα ἐν τῷ ἀχράντῳ κυπέλλῳ, ὅπερ προσφέρει αὐτοῖς πλάσμα γλυκὺ καὶ ἁγνόν.

Συχνάκις ἂν καὶ εἶνε διεφθαρμένοι μέχρι τοῦ μυελοῦ τῶν ὀστέων αὐτοὶ οἱ παραλυμένοι, καταλαμβάνονται ἐν τούτοις ὑπὸ ἀκουσίας τινὸς τρυφερότητος πρὸς τὴν δειλὴν εἰλικρινῆ καὶ ἀληθῆ στοργήν, ἥτις χαρίζει ζωὴν ὁλόκληρον εἰς ἀνταλλαγμα τῶν μεμαραμένων λειψάνων ἀλλ-

λης ζωῆς... ἡ δὲ τρυφερότης αὕτη τοὺς σώζει, καὶ ἡ ἀπόλυτος καὶ ἐνεργητικὴ ἐπίδρασις τῆς οἰκογενείας δημιουργεῖ δι' αὐτοὺς νέαν ὕπαρξιν καὶ τοὺς ἐπαναφέρει εἰς τὴν εὐθεῖαν ὁδόν, τὴν πρὸ τόσου χρόνου ἐγκαταλειφθεῖσαν.

Ἡ Ἀλεξάνδρα λοιπὸν δὲν εἶχεν ἄδικον νὰ ἐλπίζῃ καὶ νὰ ἐπιδιώκῃ τὴν σωτηρίαν τοῦ ἀδελφοῦ της διὰ τοῦ γάμου. Δυστυχῶς τὰ μέσα ταῦτα τῆς ἐπανόδου εἰς τὸν ὀρθὸν λόγον δὲν εἶνε πάντοτε ἀλάνθαστα, πολλοὶ δὲ ἐπὶ ματαίῳ ἐδοκίμασαν αὐτά. Καὶ ἡ πριγκίπισσα ἔσχε πικρὰν τούτου πεῖραν· Ὄχι ὅτι ἦτο δύσκολον νὰ νυμφευθῇ ὁ ἀδελφός της. Ὁ Παῦλος Βαρίνσκυ ἕνεκα τῆς περιουσίας, τοῦ ὀνόματος καὶ τῆς εὐνοίας τοῦ ἡγεμόνος του ἦτο ἀληθῶς ὁ καλλίτερος γαμβρὸς πασῶν τῶν Ρωσσιῶν. Ἡ φήμη του ὡς ἀνθρώπου τῶν ἡδονῶν καὶ τῶν ἐλευθερίων ἠθῶν ἦτο τὸ μόνον μειονέκτημά του, ἀλλ' οἱ βαθεῖς ἠθικολόγοι, οἵτινες ἀξιοῦσιν ὅτι ἐνεβάθυναν εἰς τὰς καρδίας τῶν γυναικῶν, βεβαιοῦσιν ὅτι ἡ φήμη αὕτη ἀντὶ νὰ ζημιοῖ τὸν κάτοχον, τοὐναντίον συντελεῖ εἰς τὸ νὰ καταστήσῃ αὐτὸν εὐπροσδεκτότερον, εἴτε διότι αἱ γυναῖκες θεωροῦσι ἀδύνατον τὴν ἀντίστασιν πρὸ ἐκείνου, ὃν τόσαι ἄλλαι προηγουμένως ἀνεκήρυξαν κατακτητήν, εἴτε διότι κολακεύονται, ὅτι θὰ ἐπαναφέρωσιν εἰς τὴν ἀγαθὴν ὁδὸν καρδίαν ἐκτροχιασθεῖσαν, καὶ θεωροῦσι θρίαμβον ὀφειλόμενον εἰς τὴν προσωπικήν των ἱκανότητα τὸ νὰ ὑποτάξωσιν ἕνα ἄστατον. Ἀλλ' εἶμαι γυνὴ καὶ ἐγώ. Αἱ σκέψεις μου πιθανὸν νὰ θεωρηθῶσιν ὑποπτοι. Διὰ τοῦτο δὲν ἀποφαίνομαι.

Ἡ Ἀλεξάνδρα, ἥτις εἶχε σχέσεις μεθ' ἁπάσης τῆς ἀριστοκρατικῆς Εὐρώπης, ἐξησφάλισε τὴν μεσολάβησιν δύο διπλωματῶν καὶ διεπραγματεύθη διὰ τὸν ἀδελφόν της συνοικέσιον, ὅπερ οὐδὲ τὸ μᾶλλον κενόδοξον ὄνειρον θὰ τῇ ἐπέτρεπε νὰ ποθήσῃ. Ὁ Παῦλος Βαρίνσκυ ἐνυμφεύθη τὴν Μαρίαν Βιλελμίναν δ' Ἀλτὰν-Γορτόπ, ὡραίαν καὶ πλουσίαν ὅπως αὐτός, καταγομένην ἐξ οἰκογενείας βασιλευούσης ἄλλοτε καὶ συνδεομένην πρὸς δύο ἢ τρεῖς σελίδας τοῦ ἡμερολογίου τῆς Γότθας. Ἡ ἀφίξις της ἐκίνησε τὸν ἐνθουσιασμὸν εἰς πάντας τοὺς κύκλους ἡμῶν, ὑπερήρεσε δὲ καὶ εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ αὐτοκράτορος Νικολάου. Ὁ μέγας ἐκεῖνος αὐτοκράτωρ, συγγνώμην, κύριε, ἀλλὰ δὲν δύναμαι νὰ ἀνομονήσω οὔτε πρὸ ὑμῶν, ὅτι εἶμαι Ρωσσίς, ὁ μέγας ἐκεῖνος αὐτοκράτωρ ἐτήρει τὰς παραδόσεις τῆς ὑψίστης εὐγενείας, καὶ μετεχειρίζετο πρὸς τὰς γυναῖκας φιλοφροσύνην ὡς ὁ Λουδοβίκος ΙΔ'. καὶ ἀξίαν τῆς ἀρχαίας αὐλῆς τῶν Βερσαλλιῶν. Ἡ νέα ὑπήκοός του ἔτυχε παρ' αὐτοῦ τοιαύτης δεξιώσεως, ὥστε τοῦτο μόνον θὰ ἤρκει νὰ τὴν καταστήσῃ τοῦ συρμοῦ ἐν χώρᾳ, ἐν ᾗ ἡ γνώμη τοῦ ἡγεμόνος εἶνε ὑποχρεωτικῶς κοινὴ γνώμη. Ὁ Παῦλος ἔπρεπε νὰ θεωρηθῇ καὶ πράγματι ἐθεωρήθη ὡς ὁ εὐτυχέστερος τῶν ἀνθρώπων. Καὶ ὁ φθόνος ἔτι ἀφωπλίζετο πρὸ αὐτοῦ.

Ἡ ἕνωσις αὕτη ὑπερηύξησε τὴν περιουσίαν του, καὶ πολλάκις ἔλεγον ὅτι ἐὰν τῷ ἤρετο ἡ ἰδιοτροπία νὰ ρίψῃ τὸν δακτύλιόν του πέραν τῆς *Κυανῆς Γεφύρας*, οἱ ἰχθύες τοῦ Νέβα θὰ τὸν ἔφερον ἐπὶ τῆς τραπέζης του. Μόνοι δύο ἢ τρεῖς γέροντες σκεπτικοὶ ἐψιθύριζον χαμηλοφώνως κινοῦντες τὴν κεφαλήν: Ἀναμένωμεν τὸ τέλος.

Τὸ τέλος ἐβράδυνε νὰ ἔλθῃ. Ἐπὶ δύο ὡς ἔγγιστα ἔτη ὁ Βαρίνσκυ ὑπῆρξε παραδειγματικὸς σύζυγος. Ἐν δεῖπνον τὸν κατέστρεψεν. Οἱ νυμφευμένοι μόνον μετὰ τῶν συζύγων των ὀφείλουσι νὰ δειπνῶσι. Τρελλοί τινες νέοι ἐπανελθόντες ἐκ Καυκάσου, ἔνθα διῆγον ζωὴν περιωρισμένην, ἠθέλησαν νὰ ἑορτάσωσι ζωηρῶς τὴν ἐπάνοδόν των. Προσεκάλεσαν κατὰ φυσικὸν λόγον τὸ ἄνθος τῆς ἐλαφρᾶς κοινωνίας καὶ λαμπρούς τινας ἀστέρας τοῦ χαρτίνου οὐρανοῦ τοῦ Μελοδράματος.

Λέγουσιν ὅτι τὸ πρῶτον βῆμα μόνον εἶνε δύσκολον· τὸ δεύτερον ἔρχεται ἀφ' ἑαυτοῦ του. Ὁ Βαρίνσκυ ἀπὸ δύο ἐτῶν εἶχε λησμονήσῃ τὰς ἡδονὰς διὰ τὴν εὐτυχίαν· αἱ παλαιαὶ του ὁρμαὶ ἀνεζωογονήθησαν. Ἀνεφλέχθη ὡς ξηρὸν ἄχυρον. Τὴν Μαρίαν ἠπάτησε μὲν κατ' ἀρχάς, ἐντὸς ὀλίγου δὲ τὴν ἐγκατέλιπεν. Εἶνε πράγματα, ἅτινα αἱ γυναῖκες συνήθως ἐννοοῦσι τάχιστα. Ἀλλ' ἡ Μαρία ἦτο τόσον εὐθεῖα, καὶ εἶχε τόσην ἐμπιστοσύνην εἰς τὴν τιμιότητα τοῦ ἀνδρός της, ὥστε ἐβράδυνεν ὀλίγον. Ἄλλως ἦτο καὶ Γερμανίς! Γαλλὶς ἢ Ρωσσὶς θὰ ἐλάμβανε τὰ μέτρα της πολὺ προηγουμένως. Ἐν τούτοις ὑποψία τις, ἀμυδρὰ τὸ πρῶτον, ἐπέψαυσε τὴν νέαν ἐκείνην καρδίαν· τὸ ἀπερίγραπτον ἐκεῖνο, ὅπερ καλοῦσι προαίσθημα, τὴν ἐτάραξεν ἐξαίφνης. Ἠναγκάσθη νὰ πεισθῇ, ὅτι ὁ φίλτατός της Παῦλος δὲν ἦτο πλέον πρὸς αὐτήν, οἷος ἄλλοτε. Ἐζήτησε τὴν αἰτίαν ἀλλὰ δὲν τὴν εὗρε. Γυνὴ ὅμως νέα καὶ εὔμορφος, ἡ ὁποία ζητεῖ, ἀπαντᾷ εὐκόλως ψυχὰς προθύμους νὰ ἐρευνήσωσι μετ' αὐτῆς. Ἡ πριγκίπισσα ἔμαθε τέλος ὅ,τι θὰ ἦτο προτιμότερον ν' ἀγνοῇ πάντοτε. Ἡ πρώτη της ἐντύπωσις ὑπῆρξεν ἀλγεινὴ ἀπορία, ἀΐσθημα σχετιζόμενον πρὸς τὴν βαθεῖαν ἔκπληξιν, ἥτις ἀκολουθεῖ τὰ μεγάλα τραύματα, ὀδύνη τόσον ὀξεῖα ὥστε ἠσθάνθη κλονιζομένην τὴν ὕπαρξίν της. Τῇ ἐφαίνετο ὅτι ἡ γῆ ἐξέλιπεν αἴφνης ὑπὸ τοὺς πόδας της, καὶ ὅτι κατέπιπτεν εἰς ἀχανεῖς ἀβύσσους. Ἡ προσφιλεστέρα της ἐλπὶς ἐξηφανίζετο· ἀφυπνίζετο ἀποτόμως ἀπὸ τοῦ ὡραίου της ὀνείρου καὶ ἴστατο ἀπέναντι ὁποίας πραγματικότητος!... Νὰ ἔχῃς ἐμπιστοσύνην εἰς ἄνθρωπον ὡς εἰς τὸν Θεὸν καὶ νὰ μάθῃς ἐξαίφνης ὅτι ὁ ἄνθρωπος οὗτος σὲ ἠπάτησε! Νὰ προσηλῇς τὰς σκέψεις καὶ τοὺς ὀφθαλμούς σου ἐπὶ λατρευομένου προσώπου μετ' ἀρρήτου ἐκστάσεως, καὶ νὰ ἀναγκάζῃσαι ἤδη νὰ ἀποστρέφῃς ἀντιθέτως αὐτοὺς μετ' ἀπεχθείας ὡς πρὸ τῆς μορφῆς προδότου! Νὰ συνδέσῃς τὴν ζωήν σου πρὸς ἄλλην ζωὴν καὶ νὰ ἴδῃς ἐξαίφνης συντετριμμένους τοὺς θεσμοὺς ἐκείνους, οὓς ἐθεώρεις ἀθραύστους! Νὰ νομίζῃς ὅτι θὰ βαδίζῃς εἰς τὸ πλευρόν του τὴν χεῖρα ἐν τῇ χειρί του ἔχουσα πάντοτε μέχρι τῆς ὑστάτης ὥρας! καὶ μετὰ ἀλγεινότατον ἀποχωρισμὸν νὰ ἐξακολουθήσῃς μόνη τὴν τραχεῖαν ὁδὸν καὶ νὰ προβαίνῃς τυχαίως πληγώνουσα τοὺς πόδας ἐν τῇ πορείᾳ, πρὸς ἐπιδίωξιν ἀγνώστου πεπρωμένου!... Ἀ! βεβαίως ὅλα ταῦτα εἶνε ἱκανὰ ὅπως ἀπελπίσωσι νεαρὰν καρδίαν, ἀληθῶς ἐρῶσαν, ἥτις τὸ πᾶν ἔδωκε, διότι ἐνόμιζε ὅτι τὸ πᾶν τῇ ἐδόθη.

Ἡ Μαρία, ὅτε προσέβλεψεν εἰς ὅλον τὸ βάθος τῆς δυστυχίας της, ἐξεδήλωσε τόσον ὀξεῖαν ὀδύνην, τόσον εὔγλωττον καὶ τόσον πλήρη τρυφερότητος καὶ πάθους, ὥστε ὁ πρίγκιψ συνεκινήθη. Ἡ καρδιοβόρος αὕτη θλῖψις τὸν ἐτάραξε, ἐκεῖνον ὅστις, εἶχε καταπνίξῃ τὰς τύψεις τοῦ συνειδότος· ἐνόησε κατὰ πρῶτον ἤδη, ὅτι ἐν τῷ βίῳ ὑπάρχει καὶ ἄλλο τι πλὴν τῆς ἱκανοποιήσεως τῶν ἐγωϊστικῶν πόθων του, καὶ τῆς ἀδιαλείπτου θυσίας τῶν ἄλλων ὑπὲρ αὐτοῦ. Εἶτα εὕρισκε αὐτὴν τόσον ὡραίαν ἐν τῇ θλίψει της, τόσον παθητικὴν ἐν τῷ παραπόνῳ τῶν δεδακρυσμένων μεγάλων ὀφθαλμῶν της, ὥστε ἐπανῆλθε πλησίον της μετὰ πεποιθήσεως καὶ ἀγάπης. Ἡ καρδία γυναικός, ἥτις δὲν ὑπέφερεν ἔτι πολύ, εἶνε θησαυρὸς ἐπιειείας. Ἡ Μαρία συνεχώρησε καὶ ὁ ἔρως των ἔσχε δεύτερον ἔαρ μετὰ πλειοτέρων ἢ τὸ πρῶτον ἀνθέων, καὶ ἤρχισαν ἐκ νέου νὰ ζῶσιν ὁ εἷς πλησίον τοῦ ἄλλου, ὁ εἷς διὰ τὸν ἄλλον, ὡς ἄλλοτε· Ὡς ἄλλοτε! ἀπατῶμαι. Οὐδὲν ἐπανέρχεται ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ· ὅ,τι ὑπῆρξε δὲν ὑπάρχει πλέον· ὅ,τι τὸ ἀντικαθιστᾷ πιθανὸν νὰ εἶνε ἴσον καὶ ἀνώτερον μάλιστα, ἀλλ' εἶνε ἄλλο πρᾶγμα. Τὸν ἀγνὸν, ἤρεμον καὶ γαληνιαῖον ἔρωτα τῶν πρώτων ἡμερῶν διεδέχθη πυρετώδης τις κατάστασις ἐγγυτέρα τοῦ πάθους, ἀλλ' ἀπωτέρα τῆς τρυφερότητος. Ἀλλ' εἰς τὴν συμβίωσιν ἐκείνην, τὴν προωρισμένην νὰ ἦνε διαρκῆς, τὸ παρέχον τὴν εὐτυχίαν, εἶνε μᾶλλον ἡ τρυφερότης ἢ ὁ ἔρως. Ἡ Μαρία ἐν τῷ βάθει τῆς καρδίας εἶχεν ἀδημονίαν τινὰ καὶ ταραχήν, ἃς δὲν ἠδύνατο νὰ νικήσῃ. Ἡ ἀνάμνησις τοῦ σφάλματος τοῦ ἀνδρός της παρουσιάζετο ἐνίοτε εἰς τὸν νοῦν της καὶ διεπέρα τὴν καρδίαν της ὡς σίδηρος πεπυρακτωμένος. Εἶχε συγχωρήσῃ, ἀλλὰ δὲν ἐλησμόνει. «Ἀφοῦ μὲ ἠπάτησεν ἄπαξ, ἔλεγε καθ' ἑαυτήν, διὰ τί δὲν θὰ μὲ ἀπατήσῃ πάλιν!» Ἔκτοτε ἦτο ἐπιφυλακτική, προσεκτικὴ εἰς τὸ πᾶν, κατασκοπεύουσα τὰς ἐλαχίστας ἐνδείξεις καὶ σχολιάζουσα πᾶσαν σύμπτωσιν.

Τὰ πράγματα ἐδικαιολόγησαν τοὺς φόβους της. Δευτέρα πτῶσις ἐπῆλθεν.

Ἤδη τὰ αἰσθήματά της ἦσαν ἀδιάλλακτα, διότι ὑπέφερεν ἐν τῇ φιλοτιμίᾳ της πλειότερον ἢ ἐν τῷ ἔρωτί της, καὶ ἂν ὁ ἔρως συγχωρῇ ἐνίοτε, ἡ φιλοτιμία οὐδέποτε συγχωρεῖ.

Ἡ ὑπερηφάνεια τῆς γενεᾶς της ἀφυ-

πνίσθη, ὡς εἰ ὤφειλε νὰ αἰσθάνηται βαθύτερον τὴν προσγενομένην αὐτῇ ὕβριν.

Τὸ αἷμα τῶν Γορτὸπ ἀνέβρασεν εἰς τὰς φλέβας της καὶ ὠργίσθη. Ἐὰν δὲν ἦτο τόσον ἐνάρετος, θὰ ἐσκέπτετο ἴσως περὶ ἀνταποδόσεως, ἀλλὰ μόνον περὶ ἐκδικήσεως ἐσκέφθη. Παρεπονέθη μετὰ πικρᾶς ὑπερηφανείας. Ἐν τοιαύταις περιπτώσεσι τὸ παράπονον οὐδέποτε ἐχρησίμευσε· τὸ ἰδικόν της ἀπεμάκρυνεν ἔτι μᾶλλον τὸν σύζυγόν της. Χάσμα ἠνοίχθη μεταξὺ αὐτῶν. Ἡ ἀγάπη των κατέστη μῖσος. Τὸ συνοικέσιον ἐκεῖνο, ὅπερ ὑπῆρξε παράδεισος, κατήντησε κόλασις, καὶ ἡ συμβίωσις κατέστη ἀνυπόφορος εἰς τὰ δύο ταῦτα θύματα. Τὸ πᾶν ἔχει τὰ ὅριά του ... καὶ αὐτὴ ἡ ὑπομονὴ τῶν συζύγων, οἵτινες δὲν ἀγαπῶσι πλέον ἀλλήλους. Πρόσωπα, ἅτινα ἀνήκουσιν εἰς ὅ,τι ἁπλῶς καλοῦμεν *κοινωνίαν*, θὰ προσέτρεχον εἰς τὸ σύντονον καὶ εὔκολον μέσον τοῦ διαζυγίου διὰ τὴν κατάχρησιν τοῦ ὁποίου τόσον κατηγορήθημεν. Ἀλλὰ πῶς νὰ ζητήσῃ τις διαζύγιον ἀπὸ πριγκίπισσαν συνδεομένην πρὸς οἴκους ἡγεμονικούς, ἢ μᾶλλον πῶς θὰ τῇ ἐδίδετο καὶ εἰς αὐτὴν ταύτην; Ἐν πάσῃ περιπτώσει θὰ ἦτο σκάνδαλον Εὐρωπαϊκὸν καὶ τὰ σκάνδαλα ἰδίως αὐλῆς ἡ ἡμετέρα προσπαθεῖ διὰ παντὸς μέσου νὰ τ' ἀποφύγῃ, διότι ἐνταῦθα, ὅπου ὁ μονάρχης εἶνε κύριος τοῦ παντός, θεωρεῖται ἐπίσης, καὶ δὲν ἔχουσιν ἀπολύτως ἄδικον εἰς τοῦτο, ὑπεύθυνος ἐν παντί. Ἐδέησε λοιπὸν νὰ ἐξακολουθῶσι συζῶντες ἐν τῷ στενῷ καὶ κατηραμένῳ ἐκείνῳ κύκλῳ τοῦ κοινοῦ συνοικεσίου, ὅπερ ὁ Δάντης ὁ ποιητὴς τῆς κολάσεως ἠδύνατο καλλιστα νὰ συγκαταριθμήσῃ μεταξὺ τῶν βασανιστηρίων της. Ἐν τούτοις, ὅτε ἡ πριγκίπισσα ἠσθάνθη ἐξαντληθεῖσαν τὴν ὑπομονήν της, διέταξε νὰ τῇ φέρωσι ταχυδρομικοὺς ἵππους καὶ ἀνεχώρησε.

Δὲν ἀπεῖχε τριάκοντα βέρστια τῆς Πετρουπόλεως, ὅτε ὁ Τσάρος ἔμαθε τὸ γεγονός, πρὶν ἢ τὸ μάθῃ καὶ αὐτὸς ὁ σύζυγός της. Κατελήφθη ὑπὸ δεσποτικῆς ὀργῆς καὶ ἔπεμψε τὸν Βαρίνσκυ εἰς τὸν διάβολον, κἄτι καλλίτερον ἢ νὰ τὸν ἔπεμπεν εἰς Σιβηρίαν. Τὸν προσεκάλεσε παρευθὺς εἰς τὰ ἀνάκτορα καὶ μετὰ ραγδαίας τινὰς ἐπιπλήξεις, κατὰ τὸ ἰδικόν του σύστημα, τὸν διέταξε νὰ σπεύσῃ κατόπιν τῆς συζύγου του καὶ νὰ τὴν ἐπαναφέρῃ εἰς Πετρούπολιν.

— Δὲν θέλω νὰ σὲ ἐπανίδω ἄνευ αὐτῆς.

Οὗτοι ἦσαν οἱ τελευταῖοί του λόγοι, πλήρεις ἀπειλῆς. Ὑπάρχουσι μονάρχαι, μεθ' ὧν ἐπιτρέπεται ἡ συζήτησις. Ὁ Νικόλαος δὲν ἦτο ποσῶς ἐξ ἐκείνων. Ἐνόμιζες ὅτι δι' αὐτὸν ἐγένετο τὸ ρητόν:

«Ἀκούειν σημαίνει ὑπακούειν!»

Ὁ Παῦλος Βαρίνσκυ τὸ ἐγνώριζε. Δι' ἑνὸς ἅλματος εὑρέθη ἀπὸ τῶν ἀνακτόρων εἰς τὸ ταχυδρομεῖον, ὡμίλησε κατ' εὐθεῖαν πρὸς τὸν Διευθυντήν, ὑπεσχέθη δῶρα εἰς τοὺς ἁμαξηλάτας καὶ ὑπηρετήθη ὡς ἄνθρωπος, οὗτινος ἐγίνωσκον τὴν ἀχαλίνωτον θέλησιν καὶ τὴν ἀπεριόριστον γενναιότητα. (Συνέχεια).

ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΟΣ

ΕΓΧΩΡΙΑ

Ἡ πρεσβεία ἡ κομίζουσα τὸν Μεγαλόσταυρον τῷ Σουλτάνῳ μετέβη εἰς Κωνσταντινούπολιν.—Ὁ βασιλόπαις Γεώργιος ἀπῆλθεν εἰς Δανίαν διὰ τὰς ἐπὶ τῇ εἰκοσιπενταετηρίδι τοῦ πάππου του ἑορτὰς καὶ πρὸς ἐξακολούθησιν τῶν σπουδῶν του. — Ἐπ' ἴσης ἀπῆλθεν εἰς Μελίτην ὁ δοὺξ τοῦ Ἐδιμβούργου μετὰ τοῦ Ἀγγλικοῦ στόλου.—Ὁμοίως ἀπῆλθεν καὶ ὁ Γερμανικὸς στόλος καὶ ὁ ἀντιπρόσωπος τοῦ Σάχου τῆς Περσίας Νεριμὰν Χάν.—Πρόεδρος τῆς Βουλῆς ἐξελέγη ὁ κ. Αὐγερινός, ἀντιπρόεδροι δὲ οἱ κ. κ. Κοκέβης, Βαρβιτσιώτης καὶ Καΐρης.—Βουλευτὴς Ζακύνθου ἐξελέγη ὁ κ. Κ. Ἀργασάρης Λομβάρδος, ἀνεψιὸς τοῦ μακαρίτου Κ. Λομβάρδου. Ἡ δούκισσα τοῦ Ἐδιμβούργου προσήνεγκε ὑπὲρ τοῦ θεραπευτηρίου «Εὐαγγελισμὸς» λίρας στερλίνας 200.

ΕΞΩΤΕΡΙΚΑ

Ἡ εἰκοσιπενταετηρὶς τοῦ βασιλέως Γεωργίου ἑορτάσθη μεγαλοπρεπῶς καὶ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, Καΐρῳ, Φιλιππουπόλει, Τεργέστῃ, Βιέννῃ καὶ Παρισίοις, ὅπου ἀντεπροσωπεύθη ἐιδικῶς ὁ πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας καὶ ὁ ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν.—Ἡ Ἀγγλία καὶ ἡ Γερμανία συνεφώνησαν ὅπως καταδιώξωσιν τοὺς ἐν τοῖς παραλίοις τῆς Ζανζιβάρης σωματεμπόρους.—Κατὰ τὴν ἐκτροχίασιν τοῦ σιδηροδρόμου ἐν Βόρι ὁ μὲν αὐτοκράτωρ Ἀλέξανδρος ἐπληγώθη εἰς τὴν χεῖρα, ἡ δὲ αὐτοκράτειρα εἰς τὸν πόδα. 23 δὲ ἄνθρωποι ἐφονεύθησαν καὶ 35 ἐπληγώθησαν. Ὁ διευθυνὴς τοῦ σιδηροδρόμου τοῦ Καυκάσου ἕνεκα τῆς ἐκτροχιάσεως ταύτης ηὐτοκτόνησεν.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

Τῇ 15ῃ παρελθόντος μηνὸς ἐγένετο ἡ γενικὴ Σύνοδος τῶν μελῶν τοῦ ἐν Ἀμστελοδάμῳ φιλελληνικοῦ Συλλόγου ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ καθηγητοῦ Φὰν δὲρ Ἔς κηρύξαντος τὴν ἔναρξιν τῆς συνεδριάσεως διὰ θερμῆς προολαλιᾶς, ἐν ᾗ ἐξιστόρησεν τὰ ὑπὸ τοῦ Συλλόγου πεπραγμένα. Ὁ κ. Κ. Χ. Μύλλερ ἀνέγνω ἔκθεσιν περὶ τῆς παρούσης καταστάσεως τοῦ Συλλόγου καὶ συνεζητήθησαν αἱ ἐν τῷ προγράμματι ἐγγεγραμμέναι προτάσεις. Ἡ σπουδαιοτέρα τῶν δεκτῶν γενομένων εἶνε, ὅτι *μόνη προφορὰ τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης ἀρχαίας καὶ νέας εἶνε ἡ ζῶσα προφορὰ τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ καὶ αὕτη δέον νὰ εἰσαχθῇ εἰς τὰ γυμνάσια*». — Δι' αὐτοκρατορικοῦ διατάγματος εἰσήχθη εἰς τὴν ἐν Κωνσταντινουπόλει σχολὴν τῶν πολιτικῶν ἐπιστημῶν καὶ εἰς τὸ προπαρασκευαστικὸν αὐτῆς τμῆμα τὸ μάθημα τῆς Ἑλληνικῆς καὶ τῆς Ἀρμενικῆς γλώσσης.

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ

Ὁ παρεπιδημῶν ἐνταῦθα κ. Ν. Ζαρίφης προσήνεγκε τῇ Ἀρχαιολογικῇ Ἑταιρείᾳ 10,000 δρ. ὅπως ἐνεργηθῶσιν ἀνασκαφαὶ ἐν τῇ Ἀκροπόλει.— Κατηγήθη τὸ παλαιὸν Λαχεῖον τῶν Ἀρχαιοτήτων καὶ συνεστάθη νέον, οὗ ἡ λειτουργία ἄρχεται ἀπὸ τοῦ προσεχοῦς Φεβρουαρίου. Θὰ περιλαμβάνῃ 600,000 κλήρων ἀντιπροσωπευόντων 1,200,000 δρ. τιμωμένων 2 δρ. ἑκάστου.

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ

Ὁ κ. Ἀλφόνσος Δυβεργοᾶ ἐργάζεται πρὸς ἀποπεράτωσιν τῆς μουσικῆς μεγάλου μελοδράματος, ὅπερ συνέγραψεν ἐν συνεργασίᾳ μετὰ τοῦ κ. Καμίλλου δὲ Λόκλ. Τὸ ἔργον τοῦτο τιτλοφορεῖται: *Ὁ Δοὺξ τῶν Ἀθηνῶν* — Ἐνώπιον τῆς Ἀκαδημείας τῶν Καλῶν Τεχνῶν καὶ ἐν πληθούσῃ ὀμηγύρει ἐξετελέσθη μετὰ πολλῆς ἐπιτυχίας τὸ ἄσμα, ὅπερ ἠξιώθη ἐφέτος τοῦ βραβείου τῆς Ρώμης. Ἐπιγράφεται Velléda, ἐγράφη ὑπὸ τοῦ κ. Μπεϊσιὲ καὶ ἐμελοποιήθη ὑπὸ τοῦ κ. Καμίλλου Ἐρλάγκερ.

ΙΔΙΑΙΤΕΡΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

Κ. Ι. Σ. *Ἄργος*. Ἀδυνατοῦμεν νὰ σᾶς εἴπωμεν ποῖον ἀριθμὸν ἀρρένων τέκνων ἀναφέρουσι τὰ ὑποβληθέντα μέχρι τοῦδε πιστοποιητικά. Συστήσατε τῷ φίλῳ σας μόνον νὰ στείλῃ τὸ ἰδικόν του. Πᾶς δὲ φίλος τῆς *Ἑβδομάδος* γινώσκων γονεῖς πολυάρρενας, ἃς τοῖς ἀναγνώσῃ τὴν προκήρυξιν τοῦ διαγωνισματος (φ. 42, 43.)—Ε. T. C' est travailler pour le roi de Prusse!—Π.Δ, Χ. Α. *Δορδίνον*. Μ.Α.Κ. *Δαρδανέλλια*. Σ. Ι. *Πειραιᾶ*. Ι. Τ. *Κερασοῦντα*. Ἐλήφθησαν. Ἀσμοὶ ἐν τάξει· εὐχαριστοῦμεν. — Σ. Α. *Σμύρνην*. Διὰ τὴν ἔκθεσιν τοὐλάχιστον...— *Ἀναγνώστῃ*. Ἀφοῦ σᾶς φαίνεται χυδαία ἡ παροιμία μιμηθῆτε τοὺς συγγραφεῖς τοῦ menu τῆς Ἀκροπόλεως καὶ ἐξελληνίσατέ την: *Κύνες ἀλλαντοδέσμιοι*. — *Γείτονι*. Βεβαίως κατηγοροῦντο οἱ Βοιωτοὶ ὡς ἄξεστοι καὶ χονδροειδεῖς ὑπὸ τῶν λεπτεπιλέπτων Ἀθηναίων, ἀλλὰ ὅταν ἀναλογισθῆτε, ὅτι ὁ Ἡσίοδος καὶ ὁ Πίνδαρος, ὁ Πλουτάρχος καὶ ἡ Κόριννα ἦσαν Βοιωτοί, πόσον κατωτέρα θὰ σᾶς φανῇ ἡ γεννήσασα ἡμᾶς πατρίς!—*Φίλῳ Μ*. Καὶ πάλιν ἀναβάλλεται διὰ μίαν ἑβδομάδα. — Κ. Σ. *Θήραι*. Φ. Φ. *Ἀνδρον*. Μ. Χ. *Δρέσδην* Ἐλήφθησαν. — Λ. Λ. *Ἡράκλειον*. Ἐπίσης. Εὐχαριστοῦμεν.—Ι. Δ. *Αὐτόσε*· Ἐλάβομεν μόνον ἐπιστολήν, ἀναμένομεν τὰ μέσα τῆς ἐκπληρώσεως τῆς ἐντολῆς σας. — Μ. Π. *Μέγα Κεσερλῆ*. Μὲ τὸ ἑπόμενον.—Κ. Π. *Μάντσεστερ*. Εὐχαριστοῦμεν. Στέλλονται τὰ φύλλα εἰς ἅπαντας ἀπὸ 1ῆς Ὀκτωβρίου.—*Ἔκ. Πόρον*. Καὶ σὺ Βροῦτε;... —*Ἀλ*. Μαντεύσατε πόσον παράπονον εἰς τὰς τρεῖς ταύτας λέξεις!—Μ.Σ. Δὲν ἦτο μόνη ἰδιότης τοῦ λυγκὸς τὸ νὰ διαπερᾷ τὰ τεῖχη διὰ τοῦ βλέμματος. Τὸ μυθικὸν τοῦτο ζῶον εἶχε τὴν χάριν νὰ *κάμῃ* ἀντὶ ἄλλων ὀργῶν λίθους πολυτίμους, οὓς αὐθωρεὶ ἀπέκρυπτεν ἀπὸ τῶν ἀνθρωπίνων ὀφθαλμῶν καλύπτων αὐτοὺς διὰ χώματος. Ὑποθέτομεν, ὅτι θὰ ἦτο ὁ πρόπαππος τῶν ὀρυκτολόγων.

ΧΑΡΤΟΠΩΛΕΙΟΝ
ΠΑΛΛΗ ΚΑΙ ΚΟΤΖΙΑ
Πέναι Διαδόχου.
Ὑδρόγειοι Σφαῖραι εἰς Ἑλληνικὴν Γλῶσσαν ἀπὸ δρ. 35—72.

ΕΠΙΣΚΕΠΤΗΡΙΑ
ἐπὶ καλοῦ χάρτου στιγμιαίως.

ΜΕΛΑΝΗ ΜΑΥΡΗ
συμπεπυκνωμένη καὶ ἀναλυομένη εἰς ἓξ μέρη ὕδατος. Δοχεῖον ἓν δραμ. 312 δραχ. 4,50 Ἀναλελυμένη ἡκὰ λ.90

Γραφικαὶ ΥΛΑΙ
ΚΟΜΨΟΤΕΧΝΗΜΑΤΑ

ΔΡΟΜΟΛΟΓΙΟΝ ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΟΥ ΠΕΙΡΑΙΩΣ-ΑΘΗΝΩΝ-ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ

Γραμμὴ Πειραιῶς - Κορίνθου - Αἰγίου - Πατρῶν

	1	3	33		2	4	32
Πειραιεὺς ἀν.	6.45π	11.20π	8πμ.	Πάτραι ἀν.	7 πμ	11.25	—
Ἀθῆναι »	7,15μ	11.50»	8.35	Αἴγιον »	8.52	12.50	—
Κόρινθος ἄφ.	10.35	2.50μ	12.10	Κόρινθος »	1.10	4 —	1.55μ
Αἴγιον »	2.52	6.04»		Ἀθῆναι ἄφ.	4.45	7.05	5.4
Πάτραι »	4.45	7.30»		Πειραιεὺς »	5.15	7.30	6.15

Γραμμὴ Κορίνθου - Ἄργους - Ναυπλίου - Μύλων

202		203	
Ναύπλιον ἀν.	9.55π.μ.	Κόρινθος ἀν.	3.05 μ.μ.
Μύλοι »	9.55	Ἄργος ἄφ.	5.22 »
Ἄργος »	10.30	Ναύπλιον »	5.55 »
Κόρινθος ἄφ.	12.45π.μ.	Μύλοι »	6 — »

Σημείωσις.— Πᾶσαι αἱ ἁμαξοστοιχίαι ἐν Πάτραις θ' ἀναχωρῶσι καὶ θὰ φθάνωσιν εἰς τὴν παραλίαν, ὅπου θὰ χορηγῶνται τὰ εἰσιτήρια καὶ θὰ ἐνεργῆται μόνον ἡ παραλαβὴ καὶ παράδοσις τῶν ἀποσκευῶν τῶν ἐπιβατῶν.

Αἱ ἁμαξοστοιχίαι 33 καὶ 32 λειτουργοῦσι καθ' ἑκάστην πλὴν τῆς Κυριακῆς. Αἱ ἁμαξοστοιχίαι 1, 2, 33, 32, 202, 203, σταθμεύουσι καὶ εἰς ὅλας τὰς Στάσεις καὶ Σταθμούς. Μεταξὺ Κορίνθου —Ἀκράτας Πατρῶν— Ἀκράτας Ναυπλίου—Ἄργους—Μύλων καὶ ἀντιστρόφως, κυκλοφοροῦσι καθ' ἑκάστην τοπικαὶ ἁμαξοστ. σταθμεύουσαι εἰς πάσας τὰς Στάσεις καὶ Σταθμ.

Τυπογραφεῖον **Κορίννης**, *ὁδὸς Πατησίων ἀριθ. 9.*